

Cultuurbeleid provincie Fryslân

Onderzoek naar musea, podiumkunsten en festivals

25 september 2008

Noordelijke
Rekenkamer

Brief van de Noordelijke Rekenkamer

Assen, 25 september 2008

Geachte leden der Provinciale Staten van Fryslân,

Hierbij bieden wij het door ons op 11 september vastgestelde rapport 'Cultuurbeleid provincie Fryslân' aan.

Noordelijke Rekenkamer

mr. G.B. Nijhuis
voorzitter

mr. C. Pietjouw
Secretaris

Cultuurbeleid provincie Fryslân

Onderzoek naar musea, podiumkunsten en festivals

1	Onderwerp en context	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Probleemstelling	7
1.3	Afbakening, doelstelling en aanpak	7
1.4	Context: het culturele klimaat in het Noorden	8
2	Culturele ambities & doelstellingen	15
2.1	Inleiding	15
2.2	Culturele ambities en doelstellingen	15
2.3	Financiële verdeling cultuurgelden	18
3	Subsidieverlening en -vaststelling	19
3.1	Inleiding	19
3.2	Subsidieproces	19
3.3	Kwaliteitsbeoordeling culturele activiteiten	22
3.4	Informatieverplichtingen	22
4	Culturele activiteiten en opbrengsten	25
4.1	Inleiding	25
4.2	Activiteiten en resultaten culturele instellingen	25
4.3	Maatschappelijke effecten	26
4.4	Bijdrage culturele activiteiten aan cultuurbeleid	28
5	Conclusies en aanbevelingen	29
6	Bestuurlijke reactie en nawoord Rekenkamer	31
6.1	Reactie GS Fryslân	31
	Nawoord Rekenkamer	34
Bijlage 1	Culturele instellingen en financiële middelen	37
1.1	Overzicht onderzochte instellingen en activiteiten	37
1.2	Verdeling financiële middelen per culturele instelling	39
Bijlage 2	Culturele opbrengsten	43
2.1	Natuurmuseum Fryslân	43
2.2	Fries scheepvaartmuseum	44
2.3	Fries museum	45
2.4	Theater De Citadel	46
2.5	Stichting Tryater	47
2.6	Stichting Sake Speelt	48
2.7	Stichting 'n Meeuw	48
2.8	Stichting Dance Tour	50
2.9	Oerol festival	51
2.10	Stichting fotomanifestatie Noorderlicht	52
Bijlage 3	Subsidieverlening en -vaststelling	55

Bijlage 4	Verantwoording van het onderzoek	61
4.1	onderzoeksaanpak en normenkader	61
4.2	literatuurlijst en interviews	62

1 Onderwerp en context

1.1 Aanleiding

In haar onderzoeksprogramma 2007-2008 heeft de Rekenkamer dit onderzoek op het gebied van cultuur¹ opgenomen. De keuze voor het onderwerp cultuur vloeit voort uit de onderzoekstrategie van de Noordelijke Rekenkamer, die erop is gericht onderzoek te doen naar (maatschappelijke) voorzieningen die van (groot) belang zijn en waarvoor de provincies aanspreekbaar zijn op hun verantwoordelijkheid voor het resultaat.

De Rekenkamer heeft met dit onderzoek het culturele beleid van de provincie en activiteiten² van musea, podiumkunsten en festivals in beeld gebracht. De Rekenkamer heeft onderzocht wat deze culturele activiteiten bijdragen aan de realisatie van het provinciaal cultuurbeleid en welke rechtstreekse gevolgen en maatschappelijke (neven)effecten deze activiteiten opleveren.

1.2 Probleemstelling

De probleemstelling van dit onderzoek naar cultuur luidt als volgt: *“Wat leveren provinciaal gesubsidieerde culturele activiteiten op en in hoeverre leveren deze een bijdrage aan doelstellingen en ambities van de provincie?”*

1.3 Afbakening, doelstelling en aanpak

Het onderzoek beperkt zich tot de deelgebieden musea, podiumkunsten en festivals. De Rekenkamer heeft ervoor gekozen om de deelgebieden taal, media, archeologie, monumentenbeheer, bibliotheken, beeldende kunst, archieven en cultuurbereik niet te onderzoeken. De reden hiervoor is dat de beleidsvrijheid van de provincie om (aanvullende) eigen keuzes te maken op deze deelgebieden beperkt(er) is. Amateurkunst is niet betrokken in het onderzoek omdat een aantal grote steunfunctie-instellingen hierin een belangrijke rol speelt³. Onderzoek op het gebied van amateurkunst komt daarmee al snel op het terrein van het functioneren van deze instellingen. Afbakening in de tijd betekent dat alleen de culturele activiteiten zijn onderzocht die in 2006 zijn uitgevoerd.

- 1 Het eerste deel van het onderzoek naar cultuur, een quick-scan naar noordelijke cultuursubsidies heeft de Rekenkamer op 15 november 2007 gepubliceerd. In deze quick-scan heeft de vraag centraal gestaan of er sprake is van een doelmatige subsidieverstrekking aan instellingen die zijn opgenomen in het Noordelijk Cultuurconvenant. De Rekenkamer constateert dat de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de noordelijke provincies hebben geleid tot doelmatige keuzes. Die gezamenlijke inzet om het noordelijk cultureel klimaat te versterken ziet de Rekenkamer echter nog te weinig terug in de uitvoeringspraktijk.
- 2 In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de culturele instellingen en activiteiten die de Rekenkamer in haar onderzoek heeft betrokken.
- 3 Bijvoorbeeld in Drenthe (K&C, 1,3 miljoen subsidie per jaar) en Fryslân (Keunstwurk, €1,6 miljoen subsidie per jaar) gaat meer dan 90% van de financiële middelen voor amateurkunst naar deze instellingen.

De reden hiervoor is dat de Rekenkamer verwachtte dat de provincie de subsidies voor deze culturele activiteiten voor dat jaar definitief heeft vastgesteld waardoor er volledige (dossier)informatie beschikbaar is.

De Rekenkamer heeft ervoor gekozen om dit onderzoek uit te voeren in de eerste helft van 2008 omdat de provincie Fryslân voor de periode 2009-2012 nieuw cultuurbeleid opstelt. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen Provinciale Staten voorzien van informatie bij het maken van keuzes voor de vormgeving van een doeltreffende en doelmatige uitvoering van dit (nieuwe) cultuurbeleid.

De voor het onderzoek benodigde informatie is verkregen door middel van uitvoerig dossieronderzoek en interviews⁴ met de betrokken culturele instellingen, provinciale kunstadviescommissies en marketinginstellingen.

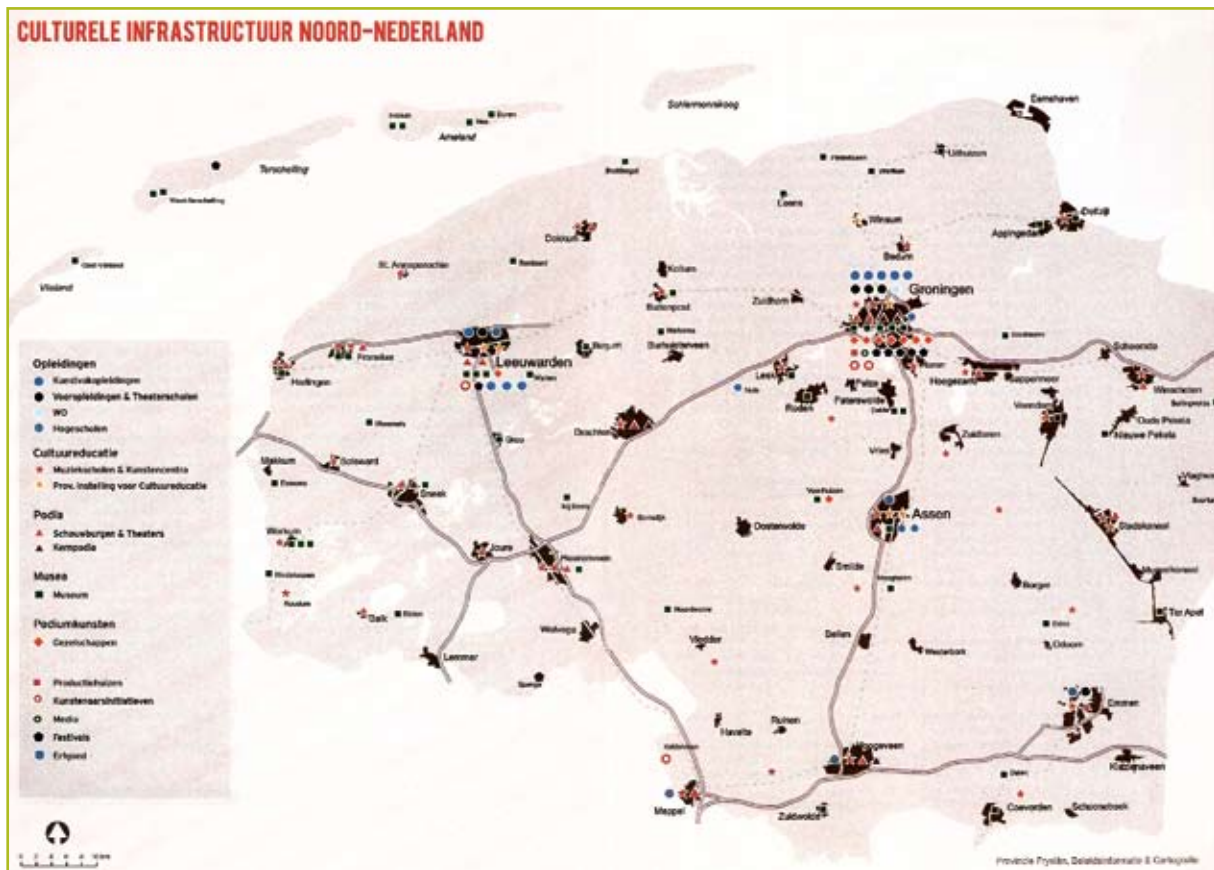
1.4 Context: het culturele klimaat in het Noorden

Deze paragraaf beschrijft de culturele infrastructuur in het Noorden. De gegevens die gebruikt zijn om het culturele klimaat in het Noorden in beeld te brengen zijn afkomstig van de drie noordelijke provincies⁵, IPO⁶, CBS⁷, de Atlas voor gemeenten⁸ en de LAGroup⁹. Een beschrijving van het culturele klimaat in 2006 is opgenomen om de maatschappelijk 'omgeving' van het cultuurbeleid te duiden.

Onderzoek noordelijke provincies

Voor het opstellen van de gezamenlijke cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012 'Grenzen overschrijden' hebben de noordelijke provincies de culturele infrastructuur in het Noorden in beeld gebracht. Figuur 1 geeft deze culturele infrastructuur weer¹⁰.

-
- 4 In bijlage 4 is het overzicht opgenomen van de culturele instellingen en organisaties waarmee de Rekenkamer interviews heeft gehouden.
 - 5 Cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012 'Grenzen overschrijden' pagina 17 en verder.
 - 6 De provincies: kijk zo zit dat, de culturele infrastructuur op regionale schaal in kaart gebracht, C. van Deijck-Hofmeester, W.J. Raijmakers, E. van Deijck in opdracht van het IPO.
 - 7 Dit betreft de meest recente en voorlopige cijfers van het CBS voor het jaar 2005. Het beeld over 2005 wijkt niet af van cijfers over eerdere jaren.
 - 8 Atlas voor gemeenten 2007, Stichting Atlas voor gemeenten april 2007.
 - 9 Het nieuwe Fries Museum en haar bezoekersaantallen, LAGroup november 2004.
 - 10 Ten aanzien van de in figuur 1 opgenomen musea wordt opgemerkt dat alleen de geregistreerde musea zijn opgenomen, dat wil zeggen de musea opgenomen in het Museumregister. In maart 2007 waren er in Groningen 18, Fryslân 35 en in Drenthe 10 geregistreerde musea. De cijfers van het CBS zoals opgenomen in de tabellen 2 en 4 gaan uit van een ruimere definitie van het begrip 'musea'.

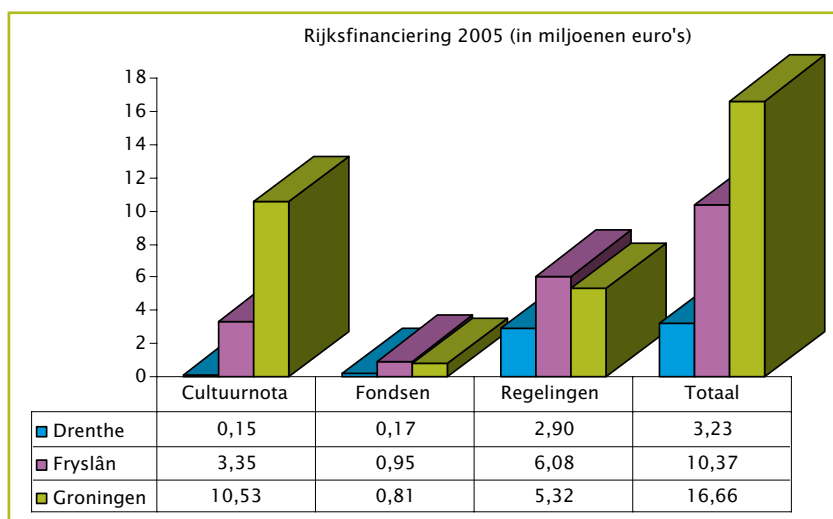

Bron: Cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012 'Grenzen overschrijden'.

Onderzoek IPO

Uit het onderzoek dat het IPO in 2007 heeft laten verrichten naar de culturele infrastructuur in Nederland blijkt dat van de drie noordelijke provincies in Groningen het meeste rijksgeld terecht komt en dat de rijksbijdrage per inwoner hier het hoogst is (namelijk € 29,- per inwoner, terwijl de bijdrage per inwoner in de provincie Fryslân € 16,10 bedraagt en per inwoner in de provincie Drenthe € 6,70). Ook uit het Noordelijk Cultuurconvenant 2005-2008 komt naar voren dat het meeste rijksgeld voor noordelijke cultuurinstellingen naar instellingen uit (de stad) Groningen gaat. Met name in de stad Groningen is een aantal cultuurinstellingen met landelijke betekenis gevestigd, zoals het Noord-Nederlands Orkest (€ 5,7 miljoen per jaar) en het Noord-Nederlands Toneel (€ 2,2 miljoen per jaar), die de meeste rijkssubsidie in Noord-Nederland ontvangen. Uit tabel 1 wordt ook duidelijk dat de rijkssteun aan Drenthe vooral voortkomt uit regelingen.

Tabel 1: Rijksfinanciering cultuur 2005¹¹

Bron: De provincies: kijk zo zit dat, de culturele infrastructuur op regionale schaal in kaart gebracht, C. van Deijck-Hofmeester, W.J. Rajmakers, E. van Deijck in opdracht van IPO, bewerkt door de Noordelijke Rekenkamer.

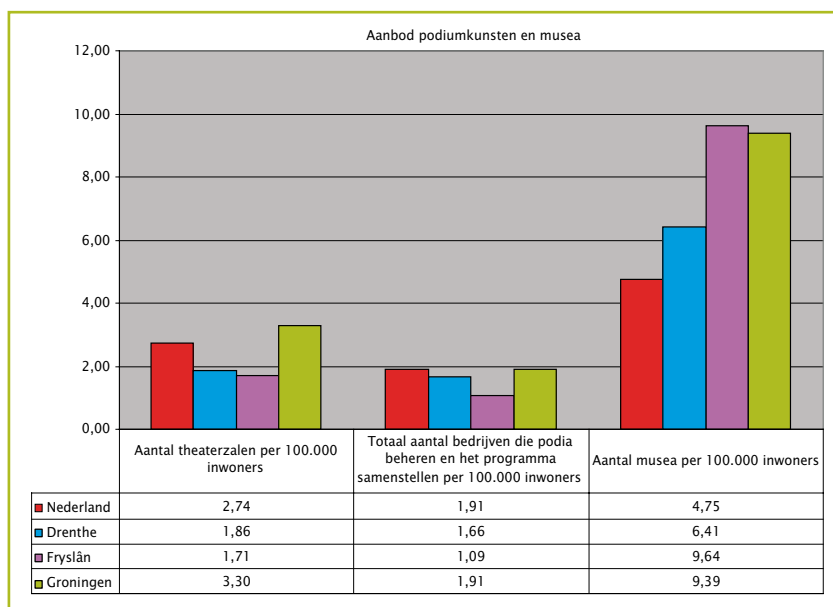
Cijfers CBS

Uit CBS-cijfers over 2005 (zie tabellen 2, 3 en 4) met betrekking tot het aanbod en het publieksbereik van podiumkunsten¹² en musea¹³ valt af te leiden dat, afgezet tegen het aantal inwoners in de provincie¹⁴, in Groningen het aanbod van podiumkunsten en musea boven het landelijk gemiddelde¹⁵ ligt. Het aanbod van podiumkunsten ligt in de provincies Fryslân en Drenthe onder het landelijk gemiddelde, het aanbod van musea daarentegen ligt in deze provincies boven het landelijk gemiddelde. Het publieksbereik van podiumkunsten en van musea ligt in de noordelijke provincies onder het landelijk gemiddelde. Uit tabel 2 komt naar voren dat het aantal musea in Drenthe lager is dan in de provincies Groningen en Fryslân. Het publieksbereik van musea is in verhouding tot het inwoneraantal in alle provincies

- 11 Bij deze tabel wordt opgemerkt dat is uitgegaan van de vestigingsplaats van de culturele instellingen. Met name de stad Groningen is een vestigingsplaats van veel instellingen die ook elders culturele activiteiten uitvoeren.
- 12 Dit betreft de meest recente en voorlopige cijfers van het CBS voor het jaar 2005. Het beeld over 2005 wijkt niet af van cijfers over eerdere jaren. Het gaat hier om artistieke producties die voor een publiek worden opgevoerd, in de disciplines theater, muziek, dans en beweging, muziektheater, cabaret/kleinkunst, literatuur en overig. Voor een nadere specificatie van deze cijfers wordt verwezen naar www.cbs.nl
- 13 Het betreft voorlopige cijfers van het CBS voor het jaar 2005. Het beeld wijkt echter niet af van de cijfers over eerdere jaren. Een museum is een permanente instelling ten dienste van de samenleving en haar ontwikkeling, toegankelijk voor publiek, niet gericht op het maken van winst, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen. Vanaf 1997 zonder de tijdelijk gesloten musea.
- 14 Per 1 januari 2005 bedroeg het aantal inwoners in Drenthe 483.369, in Fryslân 642.977 en in Groningen 575.072. Het publieksbereik van de musea is berekend door het totaal aantal museumbezoeken te delen door het totaal aantal musea.
- 15 Het CBS hanteert een ruime definitie van het begrip 'voorstellingen' zodat hieronder ook festivals kunnen worden gevat.

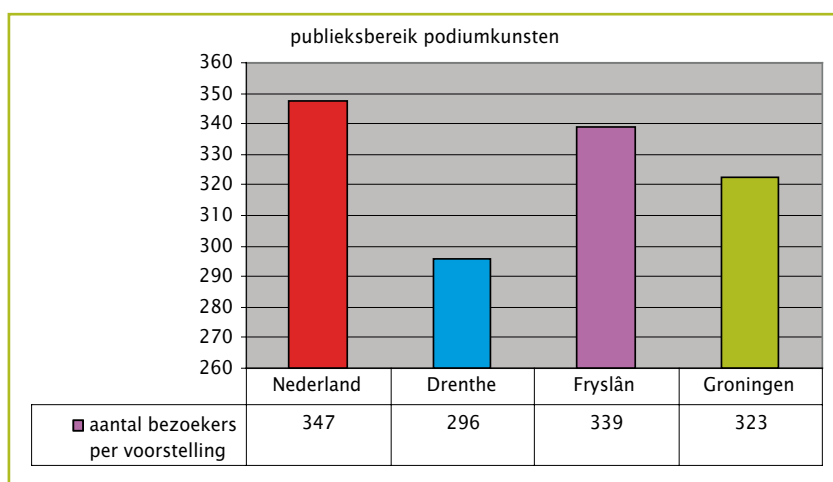
ongeveer even hoog. Dat betekent dat een museum in Drenthe gemiddeld meer bezoekers trekt dan een museum in Fryslân of Groningen. Gemiddeld trekt een museum in Drenthe 17.581 bezoekers, in Fryslân 11.694 en in Groningen 11.334 bezoekers.

Tabel 2: Cijfers CBS 2005 aanbod podiumkunsten en musea

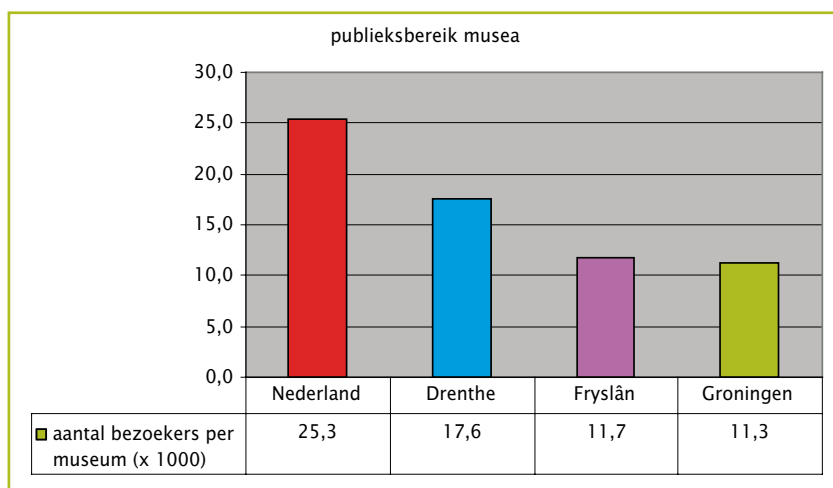
Bron: cijfers CBS aanbod podiumkunsten en musea 2005, bewerkt door de Noordelijke Rekenkamer.

Tabel 3: Cijfers CBS 2005 publieksbereik podiumkunsten

Bron: cijfers CBS publieksbereik podiumkunsten 2005, bewerkt door de Noordelijke Rekenkamer.

Tabel 4: Cijfers CBS 2005 publieksbereik musea

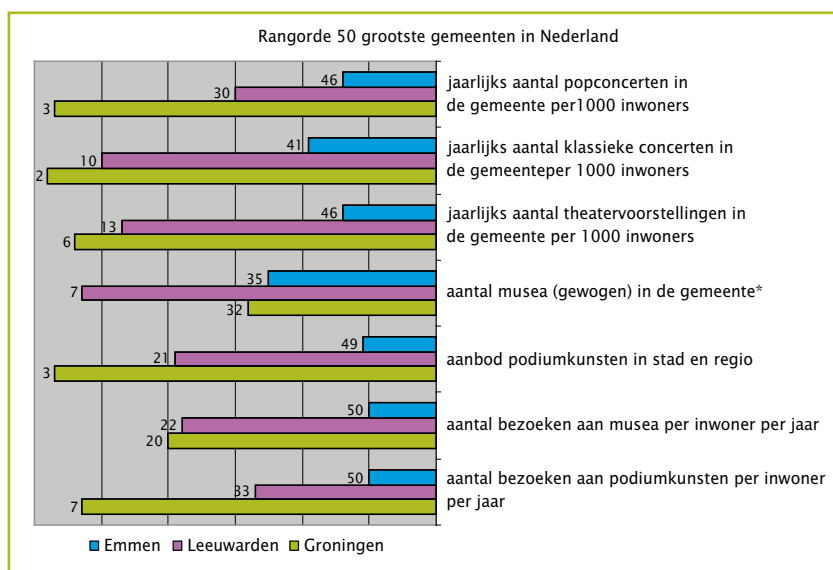

Bron: cijfers CBS publieksbereik musea 2005, bewerkt door de Noordelijke Rekenkamer.

De Atlas voor gemeenten

De Atlas voor gemeenten houdt jaarlijks cijfers bij over het aanbod en het bereik van cultuur in de 50 grootste gemeenten in Nederland. Het rapport heeft het karakter van een benchmark. Alle onderzochte steden worden op een groot aantal indicatoren tegen elkaar afgezet en gerangschikt waarbij de nummer 1 'de beste' is. De stad Groningen scoort ook hier voor wat betreft de podiumkunsten goed. Zo gaan er slechts in één gemeente (Amsterdam) gemiddeld meer bezoekers naar een klassiek concert en zijn er maar vijf gemeenten met een groter aanbod aan theatervoorstellingen per inwoner. Voor wat betreft musea zit de stad Groningen in de middenmoot. De stad Leeuwarden heeft relatief veel aanbod van musea (een 7e plaats) en podiumkunsten. Het museum- en theaterbezoek ligt in Leeuwarden niet op hetzelfde niveau (een 22^e respectievelijk 33^e plaats). De stad Emmen scoort op alle indicatoren met betrekking tot aanbod en bereik van cultuur laag (zie tabel 5). Emmen behoort tot de grote tien gemeenten die het slechtst scoren. Hierbij dient te worden aangetekend dat het de vraag is in hoeverre Emmen een met Groningen en Leeuwarden vergelijkbare culturele centrumfunctie vervult in de regio.

Tabel 5: Rangorde gemeente ten opzichte van 50 grootste gemeenten

Bron: Atlas voor gemeenten 2007, bewerkt door de Noordelijke Rekenkamer.

* Het gewogen aantal musea in de gemeente is gebaseerd op de data van de Nederlandse Museumvereniging. Om rekening te houden met verschillen in de omvang en het belang van de musea zijn wegingsfactoren aangebracht. De rijksmusea tellen het zwaarst mee, daarna de musea die aangesloten zijn bij de Stichting Museumkaart of de Nederlandse Museumvereniging. De overige musea hebben het minste gewicht.

Onderzoek LAgrouP

In 2004 heeft de LAgrouP onderzoek verricht waarin onder andere is gekeken naar bezoekersaantallen van de grotere provinciale musea in het Noorden. Voor de drie noordelijke provincies is gekeken naar het Fries museum, het Drents museum en het Groninger museum. Uit de cijfers valt op dat het Groninger museum relatief veel bezoekers trekt¹⁶. Het totale museumbezoek in de provincie Groningen wordt sterk bepaald door het bezoek aan het Groninger museum. Van het totaal aantal bezoekers aan musea in de provincie Groningen gaat 40% naar het Groninger museum, in de provincie Drenthe bezoekt 14% van alle museumbezoekers het Drents Museum en in de provincie Fryslân bezoekt 8% van alle museumbezoekers het Fries Museum.

De Rekenkamer constateert op basis van bovenstaand cijfermateriaal dat voor het Noorden de provincie Groningen, met name de stad Groningen, het culturele centrum is voor wat betreft de podiumkunsten. In de provincie Fryslân vervult de stad Leeuwarden

¹⁶ De LAgrouP berekent dat het Groninger Museum gemiddeld 250.000 bezoekers per jaar trekt. Uit het onderzoek door de Rekenkamer is gebleken dat het Groninger Museum in 2006 rond de 157.000 bezoekers heeft getrokken. De gemiddelde bezoekersaantallen van het Fries Museum en het Drents Museum stelt de LAgrouP vast op 60.000 respectievelijk 64.000 bezoekers per jaar. Uit het onderzoek door de Rekenkamer is gebleken dat het Fries Museum in 2006 circa 67.000 bezoekers heeft getrokken en het Drents Museum circa 87.000 bezoekers. De Rekenkamer merkt daarbij op dat deze bezoekersaantallen voor het Drents Museum door de tentoonstelling 'Go China' in 2008 aanzienlijk hoger zullen uitvallen.

een belangrijke rol in het aanbod van musea en podiumkunsten¹⁷. Bij de musea springt er niet direct een provincie of stad uit met een centrumfunctie. Het aanbod van musea ligt in de noordelijke provincies boven het landelijk gemiddelde, het publieksbereik van musea daarentegen ligt in de noordelijke provincies onder het landelijk gemiddelde.

17 Dit beeld stemt overeen met hetgeen de noordelijke provincies hierover opnemen in de gezamenlijke cultuurvisie 'Grenzen overschrijden', pagina 16.

2 Culturele ambities & doelstellingen

2.1 Inleiding

Na een beschrijving van de ambities en doelstellingen van de provincie Fryslân op het gebied van cultuur, wordt ingegaan op de doelgerichtheid van het beleid. Het hoofdstuk sluit af met een toelichting op de financiële verdeling van de cultuurgelden.

2.2 Culturele ambities en doelstellingen

Omdat de Rekenkamer met dit onderzoek de vraag wil beantwoorden in hoeverre een aantal gerealiseerde culturele activiteiten bijdraagt aan het cultuurbeleid van de provincie Fryslân, wordt in dit hoofdstuk het door de provincie Fryslân vanaf 2006 ingezette cultuurbeleid beschreven. Deze beschrijving van het cultuurbeleid is een beschrijving op hoofdlijnen. De paragraaf start met een beschrijving van de gezamenlijke visie en ambities van de drie noordelijke provincies op het gebied van cultuur. Deze zijn immers leidend geweest voor het eigen cultuurbeleid van de provincie. De cultuurnota 'Sels dwaan' kan gezien worden als een vertaling van die ambities.

Noordelijke Cultuurvisie 2005-2008 'Investeren in Ontwikkeling: het Noorden als laboratorium'

Het versterken van de culturele infrastructuur is het hoofdthema van de Noordelijke Cultuurvisie 2005-2008. Op basis van de uitkomsten van een gezamenlijke analyse van het culturele veld in het Noorden¹⁸, zijn de noordelijke provincies van mening dat investeren in de noordelijke culturele infrastructuur noodzakelijk is omdat het culturele klimaat afhankelijk is van enkele culturele instellingen en daarmee kwetsbaar is. In de noordelijke cultuurvisie staan de volgende uitgangspunten centraal:

- Het versterken van de culturele infrastructuur;
- Kracht door uitwisseling en samenwerking;
- Experiment en nieuwe initiatieven;
- Stimuleren van talentontwikkeling: inzet op productiehuizen en werkplaatsen¹⁹.

Noordelijk Cultuurconvenant

Deze noordelijke visie is het uitgangspunt voor het Noordelijk Cultuurconvenant 2005-2008 dat is overeengekomen tussen het Rijk (Ministerie van OCW) en de provincies Groningen, Drenthe en Fryslân en de gemeenten Groningen en Leeuwarden. Het Rijk onderschrijft in het convenant de ambitie van de noordelijke overheden die gericht is op verbetering van het productieklimaat door middel van extra ruimte voor nieuwe initiatieven en talentontwikkeling. In dit convenant is het gezamenlijk besluit van het Rijk en de noordelijke provincies

¹⁸ Dit betreft de analyse opgenomen in 'State of the art Noord-Nederland'.

¹⁹ Cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012 'Grenzen overschrijden', pagina 5.

vastgelegd om op instellingenniveau gericht in te zetten op versterking van het productieniveau²⁰.

Cultuurnota 'Sels dwaan'

In de cultuurnota 'Sels dwaan' is het autonome cultuurbeleid van de provincie Fryslân voor de periode 2006-2008 verwoord. De voornaamste ambities in deze nota zijn:

- Versterking van het culturele productieklimaat: om de cultuur te versterken wordt een aantal budgetten van incidentele subsidieregelingen verhoogd;
- Verheldering van de subsidiërelaties: instellingen die structureel worden gesubsidieerd komen niet in aanmerking voor subsidiëring van incidentele activiteiten. Daarnaast gaat de provincie op basis van evaluaties (visitaties) tussentijds na of de gesubsidieerde instellingen inderdaad bijdragen aan de realisatie van het cultuurbeleid en verwacht de provincie van instellingen die structureel subsidie ontvangen dat de kwaliteit van bestuur en toezicht in orde is (cultural governance);
- Samenbrengen van cultuur en economie: de provincie onderkent de invloed die cultuur op de economie heeft. De provincie is daarbij van mening dat cultuur (via werknemers) bedrijven aantrekt, werkgelegenheid oplevert en bestedingen door toeristen. Daarnaast ziet de provincie op dit gebied nog onbenutte mogelijkheden. De provincie is daarom van plan om in de huidige cultuurperiode, overeenkomstig de wens van Provinciale Staten, concrete aanbevelingen te doen om de samenhang tussen economie en cultuur te versterken. Daarnaast streeft de provincie er naar om meer samenhang en spreiding te brengen in de culturele, toeristische en sportieve evenementen;
- Vereenvoudiging van de subsidiëring: deze vereenvoudiging houdt in dat een aantal incidentele subsidieregelingen uit het budget Taal en Cultuur wordt samengevoegd. Daarnaast zal de provincie de afhandeling van subsidieverzoeken tot € 2.500,- gaan vereenvoudigen.

De provincie wil bovenstaande ambities zoveel mogelijk realiseren binnen de bestaande financiële mogelijkheden. De provincie acht dit mogelijk doordat oud beleid zal plaatsmaken voor nieuw beleid. De provincie wil extra geld (€ 205.000,-) beschikbaar stellen voor de versterking van het productie-klimaat.

De provincie Fryslân heeft de onderstaande beleidsdoelstellingen voor musea, podiumkunsten en festivals opgenomen in haar cultuurnota.

20 De convenantafspraken zijn vastgelegd in het cultuurconvenant van 10 mei 2005. Voor de versterking van de productiefunctie worden extra rijksmiddelen rechtstreeks toegekend aan Oerol, Spanga, PeerGroup, Noorderlicht en Noorderzon. De noordelijke provincies stellen extra geld beschikbaar voor Tryater, Grand Theatre, KIK, Pavlov, Noord Nederlands Orkest en het Noordelijk Filmfestival.

Beleidsdoelstelling musea

In de cultuurnota kiest de provincie voor het continueren van het Fries Museumbeleid zoals dat is vastgelegd in de 'Museumnotitie provincie Fryslân, actualisering van het provinciaal museumbeleid' uit 1999 en de Cultuurnota 2001-2004. Hierin is gekozen voor een museummodel waarin de provincie verantwoordelijk is voor twee algemene velden, te weten cultuurhistorie en natuurlijke historie en de specialistische thema's scheepvaart, landbouw en moderne beeldende kunst. Voor elk veld (of combinatie met een thema) bestaat een museum waarvoor de provincie (mede) verantwoordelijk is. Dit betekent dat de structurele subsidiëring van het Fries Museum, het Fries Scheepvaartmuseum, het Fries Landbouwmuseum, het Fries Natuurmuseum en de Museumfederatie Fryslân wordt voortgezet in de periode 2006-2008²¹.

Beleidsdoelstelling podiumkunsten

De provincie ziet als (gewenst) resultaat van haar beleidsmaatregelen met betrekking tot de podiumkunsten: 'een versterkt, levendig productieklimaat met stimulansen voor disciplines die tot dusver minder ontwikkeld zijn en meer productiemogelijkheden oplevert voor jongeren'²². De provincie ziet daarbij onder meer een belangrijke rol weggelegd voor instellingen als 'n Meeuw, Capella Frisiae, Tryater en Theater De Citadel. Met deze instellingen worden de afspraken uit de vorige cultuurperiode gecontinueerd.

Beleidsdoelstelling festivals

In deze cultuurnota kiest de provincie voor voortzetting van haar festivalbeleid dat zij gezamenlijk met de stad Leeuwarden uitvoert. Dit vanwege het laagdrempelig karakter van festivals, de interdisciplinaire aanpak van de programmerende instanties en het feit dat festivals bij uitstek broedplaatsen zijn voor nieuw talent en nieuwe kunstvormen. Doelstelling daarbij is om hoogwaardige programmering door middel van breed toegankelijke evenementen te stimuleren. Als (gewenste) resultaten van haar beleidsmaatregelen neemt de provincie in de cultuurnota het volgende op:

- een spraakmakende serie festivals in de gemeente Leeuwarden (ongeveer 5 à 6) die in staat zijn publiek te trekken en het imago van Leeuwarden als culturele hoofdstad van Fryslân versterken;
- een Frysk festival met een goede programmering in 2007;
- jaarlijks twee of drie grote cultureel aansprekende manifestaties in de rest van de provincie.

Beoordeling

In haar cultuurnota benoemt de provincie Fryslân, met uitzondering voor het beleidsterrein musea, de resultaten die zij met het cultuurbeleid wil bereiken. De provincie Fryslân benoemt daarbij geen indicatoren op basis waarvan zij tussentijds inzicht zou kunnen krijgen in de resultaten van het door haar gevoerde cultuurbeleid. In haar

21 De subsidierelatie met Stichting De Kanselarij wordt jaarlijks afhankelijk gesteld van de ontwikkelingen omtrent het Nij Fries Museum, pagina 33 van de cultuurnota 'Sels dwaan'.

22 Zie pagina 25 van de cultuurnota 'Sels dwaan' van de provincie Fryslân.

financiële stukken benoemt de provincie de beleidsproducten die met het cultuurbeleid gerealiseerd moeten worden.

De Rekenkamer constateert dat de culturele doelen opgenomen in de financiële stukken van de provincie Fryslân anders luiden dan die uit de cultuurnota²³. Uit een oogpunt van consistentie is dat ongewenst: beleidsinformatie dient helder en eenduidig te zijn voor de gebruikers daarvan. Voorkomen moet worden dat het cultuurbeleid een 'zoekplaatje' wordt, hetgeen nu het geval is.

2.3 Financiële verdeling cultuurgelden

Op basis van de financiële beleidsinformatie kan de Rekenkamer niet beoordelen welke financiële middelen beschikbaar zijn gesteld en zijn aangewend voor de realisatie van het cultuurbeleid in 2006. De reden hiervoor is dat de bedragen, die in de Uitvoeringsinformatie 2006 zijn opgenomen voor cultuur inclusief de kosten van het ambtelijk apparaat zijn²⁴ en geen inzicht geven in de verdeling van het cultuurbudget over de diverse beleidsvelden.

De Rekenkamer constateert dat de provincie Fryslân conform haar cultuurbeleid haar cultuurbudget vooral inzet voor de meerjarige subsidiëring van een aantal grote instellingen die volgens de provincie de ruggengraat zijn van het cultuurbeleid. Hierdoor is de financiële vrije ruimte die resteert voor de ondersteuning van nieuwe culturele initiatieven gering. Deze krappe financiële ruimte stelt beperkingen aan het flexibel reageren zoals de provincie dat voorstaat.

Beoordeling

Op basis van het voorgaande is de Rekenkamer van mening dat de beleidsinformatie over het cultuurbeleid onduidelijk is. De Rekenkamer koppelt hieraan de verwachting dat hierdoor de provincie Fryslân na afloop van de huidige cultuurperiode niet zal kunnen vaststellen in hoeverre de doelstellingen uit de cultuurnota zijn behaald.

23 Zo zijn in de begroting 2006 en de uitvoeringsinformatie 2006 de volgende doelen opgenomen:

- Productie van kunsten in Fryslân op professioneel niveau, in alle genres;
- De bevolking van Fryslân kan zich in cultureel en kunstzinnig opzicht ontplooiën;
- Culturele uitingen trekken een zo breed mogelijk publiek;
- Het Friese erfgoed wordt behouden door het verzamelen, bewaren en ontsluiten van collecties;
- Aan de externe uitstraling van Fryslân wordt nationaal en internationaal aandacht besteed.

Ook de gewenste resultaten uit de Begroting en Uitvoeringsinformatie 2006 wijken af van de gewenste resultaten zoals opgenomen in de cultuurnota 'Sels dwaan'. Zo is in de begroting 2006 en uitvoeringsinformatie 2006 bijvoorbeeld als gewenst resultaat opgenomen dat professionele kunstbeoefenaars nauwer met elkaar samenwerken. In de cultuurnota is als (beoogd) resultaat: 'een versterkt, levendig productieklimaat met stimulansen voor disciplines die minder ontwikkeld zijn en meer productiemogelijkheden oplevert voor jongeren', opgenomen.

24 In bijlage 1 is per onderzochte culturele instelling de omvang van deze provinciale ondersteuning in beeld gebracht.

3 Subsidieverlening en -vaststelling

3.1 Inleiding

Op hoofdlijnen²⁵ wordt hierna beschreven hoe het subsidieproces in de provincie Fryslân verloopt. Tevens wordt ingegaan op de informatie die de provincie voor subsidieverstrekking van culturele instellingen vraagt. Waar in dit hoofdstuk gesproken wordt van 'resultaten', verstaat de Rekenkamer hieronder: 'de rechtstreekse gevolgen van een uitgevoerde activiteit' (zoals bijvoorbeeld het publieksbereik en de publiekswaardering).

3.2 Subsidieproces

Subsidievormen

Uit het onderzoek door de Rekenkamer is gebleken dat de provincie Fryslân in 2006 aan een aantal instellingen²⁶ subsidies heeft verstrekt in de vorm van een vast budget bedoeld voor het in stand houden van culturele activiteiten²⁷. Deze meerjarige budgetsubsidies heeft de provincie beschikbaar gesteld voor de duur van vier jaar. Daarnaast heeft de provincie in enkele gevallen meerjarige subsidies verstrekt op basis van tijdelijke regelingen²⁸. Deze meerjarige subsidies kunnen in tegenstelling tot de budgetsubsidies direct na afloop van de desbetreffende periode worden beëindigd. Tenslotte is uit het onderzoek gebleken dat de provincie Fryslân incidentele subsidies heeft verstrekt voor de eenmalige realisatie van culturele activiteiten. Daarbij constateert de Rekenkamer dat de provincie, in strijd met haar eigen beleid, in 2006 incidentele subsidies heeft verstrekt aan instellingen die een meerjarige budgetsubsidie hebben ontvangen²⁹.

Aanvraag subsidie

De provincie Fryslân heeft in de cultuurnota 'Sels dwaan' de culturele instellingen benoemd die gedurende de looptijd van deze nota een vast bedrag aan subsidie ontvangen. Medio juni 2005 heeft de provincie

25 Het proces van subsidieverstrekking is uitvoerig beschreven in bijlage 3.

26 Het gaat hier om de volgende instellingen: Citadel, Natuurmuseum Fryslân, Fries Museum, Museumfederatie, Scheepvaartmuseum, Landbouwmuseum, De Kanselarij en Tryater en de culturele instellingen die vallen onder het Rijkscultuurconvenant en waaraan Fryslân financieel bijdraagt.

27 De onderzochte dossiers (38 stuks) hebben allemaal betrekking op de periode voor 15 november 2006. Dit betekent dat de Algemene subsidieverordening provincie Fryslân 1998 hierop van toepassing is. De definitie van budgetsubsidie is aan deze verordening ontleend.

28 Het gaat hier om Capella Frisiae en 'n Meeuw. Door het budget voor deze instellingen te reserveren in tijdelijke regelingen, verwacht de provincie Fryslân dat zij aan het eind van de cultuurperiode haar keuzes zonder consequenties kan wijzigen terwijl aan deze instellingen toch de nodige continuïteit wordt gegarandeerd.

29 Dit beleid houdt in dat instellingen die de provincie structureel subsidieert, niet in aanmerking komen voor subsidiëring van (nieuwe) incidentele activiteiten. Uit het onderzoek door de Rekenkamer is gebleken dat in 2006 de provincie van haar beleid afwijkt. Zo ontvingen Tryater en de Museumfederatie naast de structurele subsidie, incidentele subsidies.

Fryslân deze culturele instellingen verzocht om hun plannen af te stemmen op de provinciale doelstellingen. Omdat de cultuurnota nog niet gereed was medio juni 2006 betrof het voorlopige effecten en resultaten die de provincie in 2006 wenste te realiseren. Vervolgens hebben de culturele instellingen overleg met de provincie gehad over hun culturele producten. De meeste instellingen hebben vervolgens hun definitieve productplannen en bijbehorende begrotingen ingediend met het verzoek om toekenning van de voor hen gereserveerde cultuurgelden³⁰. Ook de aanvragen voor subsidiëring van incidentele culturele activiteiten in 2006 gingen in de meeste gevallen vergezeld van een activiteitenplan en bijbehorende begroting.

Verlening subsidie

Op basis van de productplannen en activiteitenplannen (met bijbehorende begrotingen) heeft de provincie Fryslân de subsidie verleend. Uit het onderzoek door de Rekenkamer blijkt dat de provincie Fryslân in circa een derde van de onderzochte gevallen de beoogde resultaten van de gesubsidieerde activiteiten vastlegt in de beschikking tot verlening van subsidie³¹. In de overige gevallen volstaat de provincie met het sec benoemen van de geplande activiteiten. Dit is niet in lijn met de Algemene subsidieverordening provincie Fryslân 1998 waarin is bepaald dat 'activiteiten' meetbare prestaties of producten zijn die in relatie staan tot het vooraf bepaald doel³².

Definitieve vaststelling subsidie

Het onderzoek door de Rekenkamer wijst uit dat voor een aantal³³ verleende subsidies de provincie Fryslân de subsidie nog niet definitief heeft vastgesteld. Bij de definitieve vaststelling van de subsidie gaat de provincie Fryslân na of de gesubsidieerde activiteiten zijn uitgevoerd. De Rekenkamer constateert dat in vier dossiers³⁴ is gebleken dat slechts een deel van de activiteiten is uitgevoerd. De provincie heeft in twee van deze gevallen de subsidie lager vastgesteld. In die gevallen waarin de provincie in de verleningbeschikking de beoogde resultaten

30 Slechts in twee gevallen is dit niet gebeurd: de Stichting Intermezzo heeft alleen een activiteitenplan ingediend en de Stichting Frysk festival heeft vanwege het opstappen van het bestuur noch een activiteitenplan noch een begroting ingediend. Voor het Frysk festival heeft de provincie ook geen verleningsbeschikking afgegeven omdat dit in 2006 niet is door gegaan. Wel heeft de provincie het gereserveerde budget toegekend aan de Stichting Frysk festival met het doel dit te reserveren voor het Frysk festival in 2008.

31 In 12 van de 37 verleningsbeschikkingen zijn de beoogde prestaties van de gesubsidieerde activiteiten beschreven. De beoogde prestaties hebben voornamelijk betrekking op het festivalbeleid dat de provincie samen met de stad Leeuwarden voert.

32 De volledige definitie van 'activiteiten' uit de Algemene subsidieverordening provincie Fryslân 1998 luidt: ' activiteit is een bepaalde prestatie of product gebaseerd op vooraf gestelde doelen en op een procesbeschrijving die de aanvrager aanlevert ten behoeve van een vooraf bepaalde doelgroep. De prestatie of het product is meetbaar in aantallen en/of kengetallen die in relatie staan tot het vooraf bepaalde doel'.

33 Het gaat in totaal om 7 van de 38 verleende subsidies die ten tijde van het onderzoek door de Rekenkamer (april 2008) nog niet definitief waren vastgesteld.

34 Het betreft verstrekke Subsidies aan Keunstwurk, de Skans en een tweektal subsidies aan 'n Meeuw. De subsidies aan 'n Meeuw zijn niet lager vastgesteld.

van de culturele activiteiten heeft omschreven, bekijkt de provincie of hieraan is voldaan. Zijn de beoogde resultaten niet behaald, dan verbindt de provincie hieraan geen consequenties in die zin dat zij de subsidie lager vaststelt. De provincie heeft aangegeven dat zij in deze gevallen met name kijkt naar het gerealiseerd publieksbereik en niet naar de waardering door het publiek van deze activiteiten³⁵. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat, met uitzondering van de vaststellingsbeschikking voor het Fries Scheepvaartmuseum, de provincie Fryslân in de beschikkingen tot vaststelling van de subsidie geen informatie opneemt over de bereikte resultaten van de gesubsidieerde activiteiten.

De Rekenkamer is ook nagegaan of de provincie financiële maatregelen treft indien de werkelijke lasten meer dan 10% lager zijn uitgevallen dan de begrote lasten van de gesubsidieerde activiteiten. Hiervan is in bijna eenderde³⁶ van de dossiers sprake. Zoals hiervoor al is aangegeven, heeft de provincie in twee van deze dossiers het definitieve subsidiebedrag lager vastgesteld. Deze twee dossiers hebben betrekking op incidentele subsidies. In de andere tien dossiers heeft de provincie de subsidie niet lager vastgesteld. Daarnaast constateert de Rekenkamer dat in bijna eenderde³⁷ van de onderzochte dossiers er onvoldoende informatie is opgenomen over de begrote en werkelijke kosten om bovenstaande vraag te kunnen beantwoorden.

Uit het bovenstaande blijkt dat de provincie Fryslân alleen financiële maatregelen treft (in die zin dat zij de subsidie lager vaststelt) wanneer er sprake is van een incidentele subsidie én de gesubsidieerde activiteiten niet zijn uitgevoerd zoals afgesproken. De provincie Fryslân treft geen (financiële) maatregelen indien de gerealiseerde activiteiten van de instellingen die een budgetsubsidie ontvangen, afwijken van de geplande activiteiten.

De Rekenkamer vindt dit opvallend. Immers, de provincie Fryslân vraagt op basis van haar subsidieverordening aan culturele instellingen om zowel bij de aanvraag om subsidie en bij de verantwoording over hun subsidie volledig inzicht te geven in de resultaten die het gevolg zijn van de gesubsidieerde activiteiten³⁸. De Rekenkamer verwacht daarom dat de provincie deze informatie ook daadwerkelijk gebruikt bij de definitieve vaststelling van de subsidie. Het opvragen van informatie schept verwachtingen. Het vervolgens niet gebruiken van informatie schept onduidelijkheid en draagt niet bij aan de provinciale ambitie uit de cultuurnota om subsidierelaties te verduidelijken.

35 Ambtelijk hoor- en wederhoor provincie Fryslân d.d. 28.04.08.

36 Het betreft hier 12 van de onderzochte 38 dossiers.

37 Het betreft hier 11 van de onderzochte 38 dossiers.

38 Uit het onderzoek blijkt dat de meeste instellingen deze informatie aanleveren: in 34 van de 38 onderzochte dossiers hebben instellingen zowel een inhoudelijk als financieel verslag ingediend.

3.3 Kwaliteitsbeoordeling culturele activiteiten

In haar cultuurnota heeft de provincie het beleidsvoornemen opgenomen om vanaf 2006 te starten met zogenaamde visitaties, uit te voeren door een commissie van deskundigen. Uit het onderzoek door de Rekenkamer blijkt echter dat in de huidige cultuurperiode deze visitaties niet zijn uitgevoerd. De reden hiervoor is volgens de provincie gelegen in het feit dat Provinciale Staten bij de vaststelling van de cultuurnota de hiervoor beschikbare financiële middelen niet beschikbaar hebben gesteld³⁹. Het gevolg hiervan is dat de provincie geen inzicht heeft in de tussentijdse resultaten en kwaliteiten van de door haar meerjarig gesubsidieerde culturele instellingen⁴⁰. Een uitzondering hierop vormen de incidentele budgetsubsidies die de provincie toekent op basis van de regeling podiumkunsten. Bij deze incidentele subsidies laat de provincie vooraf door een commissie van onafhankelijk deskundigen⁴¹ beoordelen of de te subsidiëren activiteit bijdraagt aan de provinciale doelstellingen. Voor deze toetsing zijn de provinciale doelstellingen geoperationaliseerd in criteria waaraan de culturele activiteiten vooraf worden getoetst door een commissie van deskundigen.

Het bevreemdt de Rekenkamer dat de provincie Fryslân louter vanwege financiële motieven ervoor heeft gekozen om tijdens de huidige cultuurperiode geen visitaties te verrichten. De provincie Fryslân geeft in haar cultuurnota aan dat de instellingen waarmee de provincie een budgetrelatie heeft dé instellingen zijn die de cultuur in Fryslân behouden en versterken. Vanuit dit oogpunt is het opmerkelijk dat de provincie er niet voor heeft gekozen om het zicht op de ontwikkeling van de inhoudelijke kwaliteit van deze instellingen op een andere wijze te organiseren.

3.4 Informatieverplichtingen

Het onderzoek heeft uitgewezen dat de provincie Fryslân aparte verantwoordingregimes hanteert voor de meerjarige budget- en incidentele budgetsubsidies. In onderstaande tabel is per subsidievorm aangegeven, aan welke informatieverplichtingen culturele instellingen moeten voldoen.

39 Zo heeft de provincie Fryslân meegedeeld tijdens het ambtelijk hoor en wederhoor op 28.04.08.

40 Dit beeld strookt met hetgeen de culturele instellingen in de interviews met de Rekenkamer aangeven met betrekking tot hun relatie met de provincie. In deze interviews geven de culturele instellingen aan dat zij blij zijn met de artistieke vrijheid bij de uitvoering van hun culturele activiteiten. Evenwel missen zij een inhoudelijke terugkoppeling door de provincie over de ingediende activiteitenplannen en evaluatieverslagen.

41 Deze commissie wordt aangeduid als de Adviescommissie Podiumkunsten Fryslân.

Tabel 6: Overzicht aan te leveren informatie structurele subsidies per periode

Incidentele subsidie	Meerjarige budgetsubsidie
Activiteitenplan met begroting Inhoudelijk verslag Financieel verslag	<p>Jaarlijks</p> <p>Verslag over de financiële positie van de aanvrager</p> <p>Jaarlijks activiteitenplan met daarin de door aanvrager te verrichten prestaties en effecten van de activiteiten</p> <p>Begroting</p> <p>Inhoudelijk verslag van verrichte activiteiten en prestaties</p> <p>Jaarrekening en financiële afrekening</p> <p>1 x per 4 jaar</p> <p>Beleidsplan voor opvolgende periode van vier jaren</p> <p>Meerjarenbegroting voor opvolgende periode van vier jaren</p>

Gaat de subsidie de € 50.000,- te boven, dan dient de jaarrekening of het financieel verslag vergezeld te gaan van een goedkeurende verklaring van een accountant.

De informatie die de provincie Fryslân van instellingen verlangt, is naar het oordeel van de Rekenkamer als zodanig niet buitenproportioneel. Wel is het opvallend dat met de beschikbaar gestelde informatie, zowel inhoudelijk als financieel, weinig wordt gedaan. In dat verband is het maar zeer de vraag of de van de instellingen gevraagde inspanningen de moeite lonen.

4 Culturele activiteiten en opbrengsten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn per deelgebied de hoofdactiviteiten van de culturele instellingen en de door de culturele instellingen benoemde resultaten van hun uitgevoerde activiteiten weergegeven. Deze informatie is afkomstig uit activiteitenplannen en de inhoudelijke eindverantwoording die de culturele instellingen jaarlijks aan de provincie Fryslân verstrekken. Vervolgens wordt ingegaan op de uitkomsten van het verdiepend onderzoek naar de opbrengsten van de gerealiseerde culturele activiteiten. De Rekenkamer verstaat onder opbrengsten: 'de maatschappelijke effecten en neveneffecten die optreden als gevolg van een uitgevoerde activiteit' (zoals bijvoorbeeld de toename van het toerisme). Het hoofdstuk sluit af met een beschrijving van de bijdrage van de onderzochte culturele activiteiten aan het provinciaal cultuurbeleid.

4.2 Activiteiten en resultaten culturele instellingen

Uitvoering activiteiten conform afspraak

De Rekenkamer is voor de culturele activiteiten van musea, podiumkunsten en festivals uitgevoerd in 2006, nagegaan of deze overeen komen met de activiteiten waarvoor de provincie Fryslân subsidie heeft verleend. De Rekenkamer constateert op basis van de informatie uit de dossiers dat in circa driekwart⁴² van de onderzochte dossiers culturele instellingen hebben gedaan hetgeen met de provincie Fryslân is afgesproken. In 11%⁴³ van de gevallen heeft de Rekenkamer vastgesteld dat de activiteiten deels zijn uitgevoerd en in 13%⁴⁴ van de onderzochte dossiers heeft de Rekenkamer dit niet op basis van de aanwezige dossierinformatie kunnen vaststellen.

Activiteiten en resultaten musea

Over het algemeen brengt een museum rond één of een aantal thema's voorwerpen bijeen, behoudt deze en stelt deze (voor een deel) tentoon. Thema's zijn bijvoorbeeld eigentijdse kunst, de provinciale geschiedenis of een ambacht. De activiteiten van musea zijn gestructureerd naar vier hoofdactiviteiten, te weten 'behoud en beheer', 'wetenschap en onderhoud', 'publiekstaak' en 'steunfunctie'. Binnen deze hoofdactiviteiten voeren musea concrete activiteiten uit. Daarnaast ontplooiën musea commerciële activiteiten (die niet worden gesubsidieerd door de provincie). Te denken valt aan de verhuur van ruimtes of de verkoop van boeken.

42 In 29 van de 38 dossiers heeft de Rekenkamer vastgesteld dat de activiteiten zijn uitgevoerd zoals afgesproken, zie bijlage 3.

43 Het betreft 4 van de 38 onderzochte dossiers waarin de Rekenkamer vaststelt dat deels uitvoering is gegeven aan de afgesproken activiteiten, zie bijlage 3.

44 Het betreft 5 van de 38 onderzochte dossiers waarin de verantwoordingsinformatie ontoereikend is om vast te kunnen stellen of de activiteiten zijn uitgevoerd zoals afgesproken, zie bijlage 3.

De musea geven in hun inhoudelijke eindverslagen aan wat het aantal tentoonstellingen en andere publieksactiviteiten is geweest en hoeveel bezoekers het museum heeft getrokken. De musea verstrekken informatie over de kenmerken van die bezoekers, in het algemeen is het aantal scholieren apart aangegeven. De musea geven daarnaast inzicht in de veranderingen in hun collectie. Verder benoemen musea regelmatig het aantal vrijwilligers en de samenwerking met andere instellingen als resultaat van hun activiteiten.

Activiteiten en resultaten podiumkunsten

Podiumkunstinstellingen ontwikkelen en spelen voorstellingen, concerten en producties en/of bieden mogelijkheden tot (talent) ontwikkeling. De inhoudelijke verslagen over de activiteiten van de instellingen op het gebied van de podiumkunsten geven in het algemeen inzicht in het aantal voorstellingen dat is gespeeld, het aantal mensen dat deze voorstelling heeft gezien, en de kenmerken van de bezoekers (leeftijd, herkomst). Ook geven zij in een aantal gevallen informatie over de acteurs, musici en dansers die de activiteit uitvoeren.

Activiteiten en resultaten festivals

Voor wat betreft festivals zijn de activiteiten van de instellingen het organiseren van een festival. Een festival duurt doorgaans één of een aantal dagen en kent een centraal thema zoals toegankelijke klassieke muziek, vrijheid of talentontwikkeling. De programmering van het festival is opgebouwd rond dit thema.

In alle dossiers over festivals wordt in de inhoudelijke verslagen aangegeven hoeveel bezoekers het festival heeft getrokken. In een aantal gevallen verstrekken de culturele instellingen informatie over de publiekswaardering van hun activiteiten en in hoeverre er sprake is geweest van actieve participatie door het publiek (Stichting Liet'91 en Stichting Media Art Friesland en Keunstwurk met het festival Danspaleis).

4.3 Maatschappelijke effecten

Uit het onderzoek door de Rekenkamer is gebleken dat de provincie Fryslân in nagenoeg alle onderzochte dossiers⁴⁵ informatie heeft verkregen over de gerealiseerde resultaten van de culturele activiteiten. Voor een aantal geselecteerde culturele activiteiten is de Rekenkamer nagegaan wat de maatschappelijke (neven)effecten van deze culturele activiteiten zijn. Deze paragraaf beschrijft de uitkomsten van dit verdiepend onderzoek naar de culturele opbrengsten⁴⁶. Enkele van deze cultuurcases zijn in deze paragraaf ter illustratie opgenomen.

De provincie Fryslân is van mening dat cultuur een belangrijke vestigingsfactor is voor bedrijven. Volgens de provincie is er een

45 Om precies te zijn in 34 van de 38 dossiers.

46 Een uitvoerige beschrijving van deze cultuurcases is opgenomen in bijlage 2.

indirect verband tussen cultuur en de vestiging van bedrijven. De relatie tussen cultuur en de vestiging van bedrijven loopt via de aantrekkingskracht van een goed cultureel klimaat op (potentieel) personeel⁴⁷. Zoals hiervoor in hoofdstuk 2 al is aangegeven, is dit de reden dat de provincie Fryslân in haar cultuurnota heeft opgenomen dat de relatie tussen cultuur en economie moet worden versterkt. De Rekenkamer heeft in het onderzoek geconstateerd dat de provincie Fryslân deze veronderstelling niet verder heeft onderzocht en/of onderbouwd⁴⁸.

Het verdiepend onderzoek wijst uit dat verreweg de meeste culturele instellingen in Fryslân geen inzicht hebben in de economische spin-off van hun activiteiten. Indien culturele instellingen hiernaar wel studie hebben laten verrichten, dan zijn in deze studies de bestedingen van de cultuurbezoekers berekend waarbij onderscheid is gemaakt tussen toeristen en de plaatselijke bevolking. De veronderstelling daarbij is dat met name de bestedingen van toeristen en andere bezoekers van buiten een positieve bijdrage leveren aan de lokale economie.

Ter illustratie

Oerol

Oerol is een tiendaags festival. Tijdens dit festival dient het eiland Terschelling als inspiratiebron voor theatermakers, muzikanten en beeldende kunstenaars uit binnen- en buitenland. De nadruk ligt daarbij op het presenteren van locatietheater. In 2006 zijn er voor het festival 84.451 kaarten verkocht. Het aantal bezoekers dat de gratis toegankelijke optredens heeft bezocht, wordt door de organisatie geschat op circa 50.000. Circa 13% van de bezoekers is afkomstig uit de provincie Fryslân.

Fries Scheepvaartmuseum

Een activiteit die de Rekenkamer heeft onderzocht, is de uitvoering van de publiekstaak door het Fries Scheepvaartmuseum. Deze publiekstaak omvat voornamelijk het tentoonstellen van de permanente en tijdelijke collectie over negentien eeuwen vervoer over water in Fryslân. Het museum neemt deel aan de Museummonitor. Hieruit blijkt dat het museum in 2006 23.600 bezoekers heeft getrokken die gemiddeld € 7,60 hebben besteed. In 2006 bedroegen de totale bestedingen van de museumbezoekers in en buiten het museum € 179.360,-. Het publiek heeft het museum gemiddeld gewaardeerd met een 8,2.

47 Dit sluit aan bij de theorie hierover. Beschouwd vanuit de productiefunctie van bedrijven ligt het niet voor de hand dat bedrijven rechtstreeks op cultuur zullen afkomen. Zie: Glaeser, E.L. Saiz, A. (2003), The rise of the skilled city. NBER working paper series, 10191; Marlet, G.A., Van Woerkens, C.M.C.M. (2004), Skills and creativity in a Cross-section of Dutch Cities. Discussion Paper Series 04-29, Utrecht School of Economics, Universiteit Utrecht.

48 Dit onderzoek had moeten resulteren in een notitie met concrete aanbevelingen om de economische en culturele ontwikkelmogelijkheden te versterken.

Het verdiepend onderzoek wijst ook uit dat culturele instellingen geen gegevens hebben over de veronderstelde relatie tussen cultuur en bedrijfsvestigingen⁴⁹.

Daarnaast blijkt uit het verdiepend onderzoek dat de culturele instellingen gegevens hebben over het aantal vrijwilligers dat voor hen werkzaam is. De culturele instellingen kunnen echter niet aangeven of deze inzet van vrijwilligers bijdraagt aan de sociale cohesie binnen de lokale gemeenschap⁵⁰.

Uit het verdiepend onderzoek door de Rekenkamer blijkt dat met name de (grotere) musea en één festival (Oerol) toeristen aantrekken en economische opbrengsten genereren voor de provincie Fryslân.

4.4 Bijdrage culturele activiteiten aan cultuurbeleid

Uit hoofdstuk 4 is duidelijk geworden dat de provincie Fryslân en de culturele instellingen doorgaans een redelijk beeld hebben van sommige resultaten van het cultuurbeleid zoals bezoekersaantallen en in een aantal gevallen publiekswaardering. Dat is veel minder het geval voor de maatschappelijke effecten, zoals de economische impact van cultuur of sociale gevolgen. Bij gebrek aan die gegevens is de bijdrage van culturele activiteiten aan de doelen van het provinciaal beleid dan ook vrijwel niet vast te stellen. Bovendien zijn, zoals aangegeven in de hoofdstukken 2 en 3, de doelen van het provinciaal beleid veelal erg globaal geformuleerd en bij subsidieverlening veelal vertaald in te ondernemen activiteiten en niet in beoogde resultaten of effecten.

49 Ook de literatuur geeft aan dat er weinig overtuigend bewijsmateriaal aanwezig is voor de vooronderstelling dat cultuur en het cultuuraanbod een locatiefactor is bij bedrijfsvestigingen.

50 Zo blijkt uit de interviews die de Rekenkamer met deze instellingen heeft gehouden.

5 Conclusies en aanbevelingen

In het huidig cultuurbeleid van de provincie Fryslân staat de versterking van het culturele productieklimaat centraal. De provincie wil dit realiseren door de culturele instellingen die de basis vormen van dit productieklimaat voor een langere periode financieel te ondersteunen. De provincie Fryslân streeft daarbij naar het verduidelijken van de subsidierelatie door duidelijke en meer gekwantificeerde prestatieafspraken met de culturele instellingen te maken en die naar behoefte tussentijds te (laten) evalueren.

De Rekenkamer waardeert dat de provincie Fryslân in haar cultuurnota aandacht heeft voor verbeteringen van haar cultuurbeleid en de ontwikkelingskansen voor culturele instellingen. De Rekenkamer constateert echter dat deze aandacht tijdens de uitvoering van het cultuurbeleid naar de achtergrond is verdwenen.

Uit het onderzoek door de Rekenkamer blijkt dat de provincie Fryslân tijdens de uitvoering weinig aandacht schenkt aan de behaalde resultaten van de culturele instellingen. De Rekenkamer stelt vast dat de provincie Fryslân met een beperkte groep culturele instellingen afspraken maakt over de te behalen resultaten en dat deze afspraken een vrijblijvend karakter hebben. In de tweede plaats constateert de Rekenkamer dat de provincie Fryslân geen maatregelen heeft getroffen waardoor zij kan vaststellen of de activiteiten van de culturele instellingen 'voldoende' bijdragen aan haar culturele doelstellingen. In de derde plaats stelt de Rekenkamer vast dat de beleidsinformatie van de provincie Fryslân over het cultuurbeleid onduidelijk is. Deze onduidelijkheid is erin gelegen dat in de financiële beleidsinformatie andersluidende cultuurdoelen zijn benoemd dan in de cultuurnota. Daarnaast geeft de financiële informatie geen inzicht in de besteding van de cultuurgelden zoals begroot in de cultuurnota. Ten slotte heeft de Rekenkamer geconstateerd dat de bewaking van het subsidieproces door de provincie zorgvuldiger had gekund.

Op grond van het bovenstaande concludeert de Rekenkamer dat de provincie Fryslân niet kan vaststellen in hoeverre haar meerjarige financiering van culturele instellingen bij heeft gedragen aan de realisatie van haar doelstelling: versterking van het culturele productieklimaat. Hierdoor zal de provincie Fryslân nieuwe keuzes voor de aankomende cultuurperiode niet kunnen onderbouwen met juiste informatie over de realisatie van het cultuurbeleid in de afgelopen periode.

Ervan uitgaande dat het 'nieuwe' cultuurbeleid van de provincie Fryslân een voorzetting zal zijn van de keuzes en beleidslijnen zoals ingezet in de huidige cultuurperiode, geeft de Rekenkamer een aantal aanbevelingen.

De Rekenkamer beveelt de provincie Fryslân aan om:

Ten aanzien van beleid en realisatie van doelstellingen

- In het proces van uitvoering van het nieuw cultuurbeleid financieel te borgen dat culturele ambities daadwerkelijk ten uitvoer kunnen worden gebracht;
- In de ‘nieuwe’ cultuurnota één samenhangende set van doelen, maatregelen en indicatoren te formuleren en deze volledig over te nemen in de financiële stukken, opdat de beleidsinformatie eenduidig, toegankelijk en helder is voor de gebruikers van deze informatie.

Ten aanzien van uitvoering en proces

- Bij de uitvoering van haar nieuwe cultuurbeleid expliciet aandacht te schenken aan de resultaten van de meerjarig gesubsidieerde instellingen, door hierover heldere afspraken te maken en regelmatig na te gaan of deze resultaten zijn behaald (door het organiseren van evaluaties);
- De informatie die instellingen periodiek aanleveren ook te benutten, zodat niet alleen op financiële maar ook op inhoudelijke doelen kan worden gestuurd.

6 Bestuurlijke reactie en nawoord Rekenkamer

De Noordelijke Rekenkamer heeft haar concept-rapport op 26 juni 2008 aangeboden voor een bestuurlijke reactie. Zij heeft het College van Gedeputeerde Staten gevraagd naar de mate waarin GS de conclusies uit het rapport onderschrijven en de mate waarin GS de aanbevelingen overnemen. De reactie die op 28 augustus is ontvangen is hieronder integraal opgenomen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een nawoord van de Rekenkamer.

6.1 Reactie GS Fryslân

“Wij hebben uw rapport eind juni gekregen en willen u dankzeggen voor de gedegen werkwijze van uw rekenkamer. Natuurlijk hebben we het rapport niet alleen bestudeerd met betrekking tot het tot nu toe gevoerde beleid, maar hebben ook de aanbevelingen die erin verwoord staan, getoetst aan ons nieuwe beleid. Het doet ons deugd te constateren dat wij met een aantal van de door u gedane aanbevelingen reeds een begin hebben gemaakt in ons voorgenomen cultuurbeleid 2009-2012. We dragen er zorg voor dat we de overige aanbevelingen zullen betrekken bij de opstelling en de uitvoering van dit beleid. Voor wat betreft de conclusies kunnen wij u mededelen dat wij in de afgelopen maanden een uitvoerige evaluatie van het huidige beleid hebben laten uitvoeren en dat de zorg die u uitspreekt over de sturing van de resultaten op instellingsniveau ook daarin geconstateerd wordt.

Algemeen

In het rapport wordt de volgende doelstelling gehanteerd:

“Wat leveren provinciaal gesubsidieerde culturele activiteiten op en in hoeverre leveren deze een bijdrage aan doelstellingen en ambities van de provincie?” Het betreft dus een onderzoek naar de beleidsrelevantie van de gerealiseerde activiteiten van derden in het licht van de provinciaal geformuleerde resultaten van gewenst cultuurbeleid. Daarmee is deze beleidsevaluatie dus vooral een instrument om het vigerende cultuurbeleid tegen het licht te houden. Het is daardoor een nuttig instrument om nieuw beleid te relateren en lessen te trekken uit de huidige praktijk.

Het rapport maakt een degelijke indruk en de conclusies zijn onzes inziens voldoende gefundeerd. Daarover zullen wij niet in discussie treden. Hieronder geven wij aan in hoeverre wij de conclusies en aanbevelingen uit het Rapport onderschrijven.

Wij zijn blij te constateren dat u onderschrijft dat de ingezette budgetten in belangrijke mate bij hebben gedragen tot de realisatie van ons cultuurbeleid. In bijlage 2 worden de culturele opbrengsten van een tiental instellingen meer inhoudelijk bekeken en bij bijna alle genoemde activiteiten wordt opgemerkt dat zij hebben gedragen aan de door de provincie gewenste resultaten.

Daarnaast zijn de conclusies die u trekt naar aanleiding van de realisatie van het huidige beleid sterk gericht op de rol van de provincie bij het beoordelen van die activiteiten en de verhouding met de meerjarig gesubsidieerde instellingen en veel minder op de beleidseffectiviteit.

Conclusies

1 de provincie schenkt weinig aandacht aan de behaalde resultaten van de culturele instellingen.

Wij maken met de meerjarig gesubsidieerde instellingen afspraken over de door ons te financieren producten van die instellingen. Leidraad bij het beoordelen van die activiteiten is het vigerende cultuurbeleid en daarop gebaseerde meerjarenplannen van instellingen. Ieder jaar wordt op basis van dat meerjarenbeleid een jaarplan opgesteld dat de concrete activiteiten omvat om de eerder genoemde producten te realiseren. Dat jaarplan vormt de basis voor de beoordeling van de activiteiten zoals vermeld in het jaarverslag van de betreffende instelling.

Daardoor wordt volgens ons voldoende recht gedaan aan de beoordeling van de beleidsmatige wenselijkheid van de verschillende activiteiten. Wij denken dat het sturen op de jaarlijks te behalen resultaten – in termen van outcome – minder zinvol is in de meerjarige relatie met de instelling.

2 de provincie treft geen maatregelen waardoor ze kan vaststellen of de activiteiten van de culturele instellingen “voldoende” bijdragen aan haar culturele doelstellingen.

In feite is hier sprake van een constatering op het niveau van outcome. Het gaat niet alleen om de output (dat wat de instelling levert), maar ook het maatschappelijk effect ervan (de outcome). Er is inderdaad geen jaarlijks onderzoek naar deze maatschappelijke effecten geweest. Het jaarlijks onderzoeken van de maatschappelijke effecten de door de instellingen uitgevoerde activiteiten, achten wij doeltreffend noch doelmatig. Wij sturen op de vierjarenplannen van de instellingen en daarmee beperkt zich dus de jaarlijkse beoordeling tot het niveau waarin de activiteiten bijdragen tot de gewenste producten uit die vierjarenplannen (de output).

3 de beleidsinformatie van de provincie Fryslân over het cultuurbeleid is onduidelijk, omdat er in de financiële informatie andersluidende doelen staan geformuleerd dan in het cultuurbeleid.

Wij onderschrijven deze conclusie van de Rekenkamer. Wel hebben wij in het begrotingsjaar 2007 een duidelijke verbeterslag doorgevoerd t.a.v. de vergelijkbaarheid tussen de in de begroting opgenomen resultaten en die uit het cultuurbeleid, maar wij kunnen ons voorstellen dat hier nog een slag te maken is.

In de toekomst zullen we met een set van doelen en resultaten duidelijker aangeven in hoeverre de activiteiten in de verschillende begrotingsposten hieraan beantwoorden. Daarmee wordt meer recht gedaan aan de transparantie van begroting en jaarverslag in het licht van beleidsvoornemens.

4. financiële informatie verschaft geen inzicht in de besteding van de cultuurgelden, zoals begroot in de cultuurnota.

Hoewel wij ons kunnen voorstellen dat de besteding van de cultuurgelden niet volledig af te lezen is aan de jaarverslagen van de provincie, heeft dit te maken met het aggregatieniveau van de rapportage. Provinciale Staten krijgt inzicht in de wijze waarop doelen en de resultaten van het beleid worden gerealiseerd, terwijl op het niveau van de concrete producten de productenraming en -verslag worden gebruikt.

Wij zullen in de nieuwe cultuurperiode de begrotingsposten en beleidsresultaten zoveel mogelijk met elkaar in overeenstemming brengen.

5 het bewaken van het subsidieproces van de provincie had zorgvuldiger gekund.

Deze constatering herkennen wij voor een deel, maar zoals reeds bij een eerder rapport van de Rekenkamer inzake de Noordelijke cultuursubsidies werd gedaan, is met het instellen van een subsidieafdeling de afhandeling van de subsidieverlening als proces, een stap dichterbij gekomen. Daarin speelt een uniform en transparant afhandelingsproces met eensluitende communicatie naar de instellingen een centrale rol.

Aanbevelingen

Wij kunnen ons vinden in de aanbevelingen die de Rekenkamer doet ten aanzien van het het beleid.

1 in de uitvoering van nieuw cultuurbeleid er financieel voor te zorgen dat de culturele ambities inderdaad tot uitvoering kunnen worden gebracht.

Wij willen alle doelstellingen in jaarlijkse programma's uitvoeren. Deze komen in onze begroting terug. Daarover rapporteren wij ook.

2 in de nieuwe cultuurnota één samenhangende set van doelen, maatregelen en indicatoren te formuleren en die volledig over te nemen in de financiële stukken zodat die informatie toegankelijk is voor gebruikers van de financiële gegevens.

In de nieuwe cultuurnota gaan we uit van vier programmalijnen. Daarbij heeft iedere programmalijn een eigen budget en is daarmee direct de financiële vertaling van die culturele ambitie naar de uitvoering. Voor de financiële vertaling van de resultaten zal kritisch worden gekeken naar de verslagen van de instellingen.

Ten aanzien van het proces

3 bij het uitvoeren van nieuw cultuurbeleid uitdrukkelijk aandacht te besteden aan de resultaten van meerjarig gesubsidieerde instellingen door het maken van afspraken met instellingen en de monitoring van die afspraken door evaluaties.

De introductie van een uniforme werkwijze van het beschrijven van de gewenste resultaten van de instellingen (op het output-niveau) leidt tot een consistentere monitoring van de resultaten die de instellingen jaarlijks leveren. Instellingen die hebben aangegeven

dat ze aan monitoring van hun eigen activiteiten doen, laten in hun jaarverslagen zien hoe hun producten gewaardeerd worden. Jaarlijks wordt met de instellingen besproken op welke wijze verwachten die resultaten te realiseren en dat zal deel uitmaken van het dossier.

4 de informatie van de instellingen ook te gebruiken zodat er niet alleen op financiële maar ook op inhoudelijke doelen kan worden gestuurd.

We willen de vierjaarlijkse plannen inhoudelijk uitdrukkelijk bekijken en die ook relateren aan de provinciale doelen. Zowel bij de start van het nieuwe cultuurbeleid als bij de evaluatie van dat beleid in 2011. Tussendoor zullen de jaarlijkse plannen van de instellingen in dat licht worden beoordeeld, maar het ligt niet in onze lijn om jaarlijks de instellingen te sturen op hun activiteiten. Wanneer inzichtelijk gemaakt is in de jaarlijkse productbegrotingen welke rol die activiteiten spelen in de realisatie van de vierjaarlijkse provinciale doelen, is het voor ons de vrijheid van de instellingen om daar een invulling aan te geven.”

Nawoord Rekenkamer

De provincie Fryslân onderschrijft voor een groot deel de conclusies van de Rekenkamer. De provincie neemt de aanbevelingen over of heeft met de uitvoering ervan al een aanvang gemaakt. De provincie merkt op dat zij in haar interne evaluatie van het cultuurbeleid de zorg die de Rekenkamer in het rapport uitspreekt over de sturing van resultaten op instellingenniveau eveneens heeft geconstateerd.

Het verheugt de Rekenkamer dat de provincie Fryslân alsnog gericht onderzoek heeft gedaan naar mogelijkheden om haar cultuurbeleid te verbeteren en maatregelen treft om gewenste verbeteringen te realiseren. Het verwondert de Rekenkamer overigens dat de provincie een andere conclusie trekt dan de Rekenkamer. De constatering dat ‘de ingezette budgetten in belangrijke mate hebben bijgedragen aan de realisatie van het cultuurbeleid’ komt voor rekening van de provincie. De Rekenkamer heeft opgemerkt dat onduidelijk is welke budgetten beschikbaar zijn en dat niet kan worden vastgesteld of de financiering van culturele instellingen heeft bijgedragen aan het versterken van het productieklimaat.

De provincie heeft het voornemen om de beleidsinformatie over het cultuurbeleid meer inzichtelijk te maken. Zo is zij van plan om de jaarlijkse resultaten (op output-niveau) van culturele instellingen meer consistent te gaan monitoren. De Rekenkamer is enigszins verbaasd dat de indruk zou zijn gewekt dat de provincie ‘jaarlijks zou moeten sturen op te behalen resultaten in de meerjarige relatie met een instelling’. De Rekenkamer acht het wel zinvol dat de provincie periodiek inzicht heeft in de inhoudelijke kwaliteit van alle door haar gesubsidieerde instellingen.

De Rekenkamer vraagt zich om die reden dan ook af of de voorgestelde maatregelen afdoende zijn. Met deze maatregelen verkrijgt de provincie immers geen informatie over de ontwikkeling van de inhoudelijke kwaliteit van culturele instellingen. Deze informatie is noodzakelijk om onderbouwde keuzes te kunnen maken bij de verdeling van culturele subsidies. Bovendien moet de provincie naderhand kunnen vaststellen welke bijdrage de culturele instellingen hebben geleverd aan het cultuurbeleid van Fryslân.

Bijlage 1 Culturele instellingen en financiële middelen

1.1 Overzicht onderzochte instellingen en activiteiten

De activiteiten worden structureel gefinancierd door de provincie, tenzij anders vermeld.

Musea

Instelling	Gesubsidieerde activiteit(en)
Fries Landbouw museum	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structurele activiteiten
Fries Museum	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structurele activiteiten
Fries Scheepvaart museum	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structurele activiteiten
Museumfederatie Fryslân	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structurele activiteiten <p><i>Incidenteel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 'Hidde en Hiske' ▪ 'Pake en Beppe de vakantie door'
Natuurmuseum Fryslân	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structurele activiteiten

Podiumkunsten

Instelling	Gesubsidieerde activiteit(en)
Theater De Citadel*	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jeugdactiviteiten
De Skans	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 10 voorstellingen in het cultureel centrum (diverse voorstellingen en gezelschappen)
'n Meeuw	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Meerjarige subsidie op basis van tijdelijke budgetten voor diverse producties <p><i>Incidenteel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 'Voor en door jongeren'
Noord Nederlands orkest*	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kernactiviteiten
Noordelijke Stichting Koorzang en Koorscholing	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Concerten Capella Frisae, concerten Noordkoor, koorscholing/educatie
Stichting Fryske Harlekijn	<p><i>Incidenteel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Brulboeiorgel
Stichting Grut Hermana I	<p><i>Incidenteel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Project 'De Muze'
Stichting Intermezzo	<p><i>Incidenteel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Komische opera 'Le judgement de Midas'
Stichting Opera Spanga*	<p><i>Incidenteel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Project "Samson et Dalila"
Stichting Sake speelt	<p><i>Incidenteel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorstelling 'Opromje'
Stichting Turfdagen Appelscha	<p><i>Incidenteel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Straatfestival Turfvaardagen
Stichting Tryater*	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Structurele activiteiten <p><i>Incidenteel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rolling home in Kanada ▪ Lette ropping ▪ Rude ▪ Spreidingsubsidie

Festivals

Instelling	Gesubsidieerde activiteit(en)
Gemeente Leeuwarden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ diverse activiteiten⁵¹ in het kader van het Stadsconvenant Leeuwarden (festivalbeleid)
Keunstwurk	<i>Incidenteel:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Festival Danspaleis
Stichting Noorderlicht*	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fotomanifestatie Noorderlicht
Sportstad Heerenveen	<i>Incidenteel:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Openingspektakel 'De Heeren van het Veen'
Stadsschouwburg De Harmonie (straatfestival)	<i>Incidenteel:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Straatfestival
Stichting bevrijdingsfestival	<i>Incidenteel:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bevrijdingsfestival 2006
Stichting Dance Tour	<i>Incidenteel:</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dance Tour 2006
Stichting Liet 91	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Internationaal Sjongfestival Liet ▪ Internationaal voor minderheidstalen ▪ Liet Festival
Stichting Media Art Friesland	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 10e Media Art Festival Friesland
Stichting Centrum voor Film in Fryslân*	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Noordelijk Filmfestival
Stichting Frysk festival	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Frysk Festival
Stichting Terschellings Oerol Festival*	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oerol Festival

* Instellingen die (ook) subsidie ontvangen op grond van het Noordelijk Cultuurconvenant. **Vetgedrukte** instellingen en activiteiten zijn betrokken in het verdiepingsonderzoek (bijlage 2)

51 Het is de Rekenkamer niet duidelijk naar welke instellingen en/of activiteiten dit bedrag is gegaan. De provincie heeft hierover geen duidelijke informatie verstrekt.

1.2 Verdeling financiële middelen per culturele instelling

Verleende subsidies provincie Podiumkunsten ⁵²				
<i>Instellingen/ activiteiten in onderzoek NR</i>	<i>Vastgestelde subsidies 2006</i>	<i>Begroot in cultuurnota 'Sels dwaan' 2006</i>	<i>Relatieve bijdrage provincie in werkelijke totale kosten</i>	<i>Relatieve bijdrage van alle publieke participanten (gemeente, provincie en rijk) in de werkelijke totale kosten</i>
<i>Theater De Citadel</i>	44.134 ⁵³	30.611 15.000 ⁵⁴	onbekend	onbekend
<i>Tryater</i>	149.129 ⁵⁵ 100.000 12.000 10.000 2.100 2.500	146.842 50.000 niet opgenomen niet opgenomen niet opgenomen Budget Frysktalich Toaniel (totaal) 11.000	onbekend onbekend onbekend 48% onbekend onbekend	onbekend onbekend onbekend 48% onbekend onbekend
<i>De Skans</i>	1.400	onbekend	9%	9%
<i>'n Meeuw</i>	40.000 15.000	40.000	onbekend 20%	onbekend 20%
<i>Noord Nederlands Orkest</i>	33.000 ⁵⁶	33.000	1%	85%
<i>Noordelijke Stichting Koorzang en Koorscholing</i>	27.227	Budget Productie Podiumkunst (totaal) 130.000	14%	76%
<i>Stichting Fryske Harlekijn</i>	27.227 ⁵⁷	Budget Productie Podiumkunst (totaal) 130.000	onbekend	onbekend
<i>Stichting Grut Hermana I</i>	20.000	Budget Productie Podiumkunst (totaal) 130.000	13%	18%
<i>Stichting Intermezzo</i>	12.000	Budget Productie Podiumkunst (totaal) 130.000	10%	10%
<i>Stichting Opera Spanga</i>	45.000	45.000	8%	35%

52 Met de instellingen die in de tabel cursief zijn weergegeven heeft de provincie een budgetsubsidierelatie.

53 In het dossier is geen definitieve vaststelling van de subsidie aangetroffen. Subsidie is verleend bij brief 21-12-2005.

54 Uit bijlage 1 en 2 van de cultuurnota 'Sels dwaan' blijkt dat er een bedrag van € 30.611,- is begroot voor de Citadel uit het autonoom cultuurbeleid en een bijdrage van € 15.000,- op grond van het Rijkscultuurconvenant.

55 Het subsidiebedrag van € 149.129,- heeft betrekking op de structurele bijdrage aan Tryater, de subsidie van € 100.000,- is de bijdrage ingevolge het Noordelijk Cultuurconvenant, de subsidie van € 12.000,- is de spreidingssubsidie, de subsidie van € 10.000,- is verstrekt voor de voorstelling 'Rude', de subsidie van € 2.100,- heeft betrekking op de voorstelling 'Rolling Home in Kanada' en de subsidie van € 2.500,- heeft betrekking op het schrijven van het Friestalig toneelstuk 'Lette Ropping'.

56 In het dossier is geen definitieve vaststelling van de subsidie aangetroffen. Subsidie is verleend bij brief 30 maart 2005.

57 In het dossier is geen definitieve vaststelling van de subsidie aangetroffen. Subsidie is verleend bij brief 30 maart 2005.

Stichting Sake speelt	13.500	Budget Productie Podiumkunst (totaal) 130.000	52%	52%
Stichting Turfdagen Appelscha	1.000 ⁵⁸	Budget Theater en Muziek (totaal) 109.242	9%	9%

Verleende subsidies provincie voor Musea ⁵⁹				
Instellingen/ activiteiten in onderzoek NR	Vastgestelde subsidies 2006	Begroot in cultuurnota 'Sels dwaan' 2006	Relatieve bijdrage van de provincie in de werkelijke totale kosten	Relatieve bijdrage van alle publieke participanten (gemeente, provincie en rijk) in de werkelijke totale kosten
<i>Fries Landbouwmuseum</i>	85.452 ⁶⁰	83.000	onbekend	onbekend
<i>Fries Museum</i>	2.218.116	2.073.036	79%	79%
<i>Fries Scheepvaartmuseum</i>	301.098	279.362	39%	78%
<i>Museumfederatie</i>	190.596 ⁶¹	57.000	77%	77%
	11.250		79%	79%
	3.400		84%	84%
<i>Natuurmuseum Fryslân</i>	698.844 ⁶²	634.423	97%	97%

58 Uit het financieel overzicht 2006 blijkt dat er in 2006 nog een subsidie is uitgekeerd van € 10.800,-.

59 Met de instellingen die in de tabel cursief zijn weergegeven heeft de provincie een budgetsubsidierelatie.

60 In het dossier is geen definitieve vaststelling van de subsidie aangetroffen. Subsidie is verleend bij brief 3 januari 2006.

61 Het subsidiebedrag van € 190.456,- is de structurele bijdrage aangevuld met een eenmalig bedrag van € 30.000,- voor het project Helpdesk digitalisering en een bedrag van € 33.750,- voor het driejarig project museumregistratie. Het overige deel is opgebouwd uit: andere kosten € 31.440,66 en loonkosten € 95.404,87, de subsidie van € 11.250,- is uitgekeerd voor de uitvoering van het project 'Pake en Beppe de vakantie door' en de subsidie van € 3.400,- voor het project 'Culturele Doe Dagen'.

62 In 2006 is in totaal een bedrag van € 743.349,- verleend aan het Natuurmuseum Fryslân. Deze subsidie heeft naast de budgetsubsidie van € 698.844,- betrekking op een subsidie van € 35.000,- als bijdrage in de pensioenproblematiek en een subsidie van € 9.505,- als bijdrage voor 2006 in het meerjarenproject ransuilentellingen.

Verleende subsidies provincie voor Festivals				
Instellingen/activiteiten in onderzoek NR	Vastgestelde subsidies 2006	Begroot in cultuurnota 'Sels dwaan' 2006	Relatieve bijdrage provincie in de werkelijke totale kosten	Relatieve bijdrage van alle publieke participanten (gemeente, provincie en rijk) in de werkelijke totale kosten
Gemeente Leeuwarden (diverse activiteiten)	200.000 ⁶³	Niet opgenomen ⁶⁴	onbekend	onbekend
Keunstwurk (Danspaleis)	25.513	Niet opgenomen ⁶⁵	onduidelijk	onduidelijk
Stichting Fotomanifestatie Noorderlicht (Fotomanifestatie Noorderlicht 2006)	90.000	90.000	12%	26%
Sportstad Heerenveen (Openingsvoorstelling de Heeren van Veen)	100.000	Niet opgenomen	13%	24%
Stadsschouwburg De Harmonie (Straatfestival 2006)	42.500	Niet opgenomen ⁶⁶	44%	88%
Stichting Bevrijdingsfestival (Bevrijdingsfestival 2006)	15.000 ⁶⁷	Niet opgenomen ⁶⁸	11%	48%
Stichting Dance Tour (Dance Tour 2006)	22.000	Niet opgenomen ⁶⁹	onbekend	onbekend
Stichting Liet '91 ⁷⁰ (Liet Festival en Liet Internationaal Sjongfestival)	7.000 ⁷¹ 6.000	Niet opgenomen ⁷²	42%	42%
Stichting Media Art Friesland (10e Media Art Festival Friesland)	23.040	Niet opgenomen ⁷³	36%	36%
Stichting Frysk festival (Frysk festival)	46.000 ⁷⁴	48.744	onbekend	onbekend
Centrum voor Film Friesland (Noordelijk Filmfestival)	72.004 ⁷⁵	10.000	onbekend	onbekend

- 63 In het dossier is geen definitieve vaststelling van de subsidie aangetroffen. Subsidie is verleend bij brief van 9 mei 2006. Het is de Rekenkamer niet duidelijk naar welke instellingen en/of activiteiten dit bedrag is gegaan. De provincie heeft hierover geen duidelijke informatie verstrekt.
- 64 In de cultuurnota is hierover op pagina 63 opgenomen dat de continuering afhankelijk is van evaluatie van stadsconvenant Leeuwarden.
- 65 Opgenomen en begroot in het stadsconvenant met Leeuwarden.
- 66 Opgenomen en begroot in het stadsconvenant met Leeuwarden.
- 67 In het dossier is geen definitieve vaststelling van de subsidie aangetroffen. Subsidie is verleend bij brief van 6 juni 2006.
- 68 Opgenomen en begroot in het stadsconvenant met Leeuwarden.
- 69 Dit festival is pas begroot toen de cultuurnota al vastgesteld was.
- 70 Opgenomen en begroot in het stadsconvenant met Leeuwarden.
- 71 De subsidie van € 7.000,- heeft betrekking op Liet internationaal en de subsidie van € 6.000,- op Liet 2006.
- 72 Opgenomen en begroot in het stadsconvenant met Leeuwarden.
- 73 Opgenomen en begroot in het stadsconvenant met Leeuwarden.
- 74 Dit festival wordt één keer in de acht jaar georganiseerd. Volgens de provincie is de relatieve bijdrage 66% (ambtelijk hoor en wederhoor 28 april 2008). Het Frysk festival heeft in 2006 geen doorgang gevonden. In de vaststellingsbeschikking van 25 mei 2007, kenmerk 00698492 wordt aangegeven dat de provincie ermee instemt dat de verleende subsidie van € 46.000,- als bestemmingsreserve wordt opgenomen ten behoeve van een nieuw te organiseren Frysk festival.
- 75 In het dossier is geen definitieve vaststelling van de subsidie aangetroffen. Subsidie is verleend bij brief van 23 december 2005. Het bedrag € 10.000,- is opgenomen als subsidie in het kader van het Noordelijk Cultuurconvenant. Het bedrag € 72.004,- betreft de structurele subsidie van de provincie.

Oerol Festival	88.234	90.000	3%	17%
----------------	--------	--------	----	-----

Bijlage 2 Culturele opbrengsten

Inleiding

In het verdiepend onderzoek is onderzocht of de activiteiten van tien geselecteerde culturele instellingen bijdragen aan het realiseren van de provinciale doelstellingen⁷⁶. Daarnaast is voor instellingen die subsidie ontvangen op grond van het Noordelijk Cultuur Convenant onderzocht of hun activiteiten bijdragen aan het realiseren van de noordelijke ambities op cultureel gebied. Ten slotte is onderzocht of zich ook individuele, sociale en/of economische opbrengsten⁷⁷ voordoen ten gevolge van deze activiteiten. Opbrengsten worden in dit onderzoek benoemd als resultaten en maatschappelijk effecten gezamenlijk optreden. De *voorwaarden* voor opbrengst(en) worden eveneens benoemd.

Per geselecteerde activiteit van een instelling wordt hierna kort ingegaan op de taak en (hoofd)activiteit van de instelling, de (verwachte en bereikte) resultaten, de opbrengsten en bijdrage van de activiteit aan provinciale culturele doelstellingen.

Casebeschrijvingen musea

2.1 Natuurmuseum Fryslân

De natuur van Fryslân en de beleving daarvan zijn het thema van het museum, dat wil verwonderen en kennis van de natuur wil overbrengen (educatie). Tijdelijke tentoonstellingen zorgen voor extra publiek en bieden de mogelijkheid stukken uit de vaste collectie te laten zien of in aanvulling daarop. Jeugd vanaf de kleuterleeftijd is een belangrijke doelgroep. Er zijn 15 medewerkers in vaste dienst en er zijn zo'n 50 vrijwilligers betrokken.

De publiekstaak van het museum bestaat uit een groot aantal onderdelen, variërend van activiteiten samenhangend met de permanente collectie tot het aanbieden van kinderfeestjes (90 per jaar), discussie- en informatieavonden en tijdelijke tentoonstellingen. De subsidie die de provincie verleent is 698.844 euro voor 2006; onbekend is welk bedrag daarvan bedoeld is voor het uitvoeren van de publiekstaak. De provincie heeft geen voorwaarden in de beschikking opgenomen; in het productverslag rapporteert het museum overigens wel over bereikte resultaten.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en

76 Brief van GS van 21 juni 2005, waarin wordt aangegeven welke resultaten de provincie in 2006 wil nastreven op het gebied van musea en de kunsten, zoals behoud van het fries erfgoed, een breed publieksbereik en aandacht voor Fryslân op nationaal niveau. Voor festivals geldt een gemeenschappelijk beleid met de gemeente Leeuwarden. Doelstellingen daarbij zijn spraakmakende festivals om het imago van Leeuwarden als culturele hoofdstad te versterken en 2-3 grote cultureel aansprekende manifestaties in de rest van de provincie

77 Zie voor theorie, uitgangspunten en toepassing G.Marlet, J. Poort, F. Laverman, De kunst van investeren in cultuur, SEO 2007.

‘verbetering van welzijn en gezondheid’ omdat er sprake is van publieksbereik (37.026 bezoekers) en uit het gastenboek⁷⁸ positieve reacties blijken. Voorwaarden voor overige opbrengsten hebben betrekking op:

- voorwaarde voor ‘bevorderen sociale cohesie en collectieve identiteit’, omdat het museum activiteiten voor de regio en lokale bewoners organiseert en gebruik maakt van tientallen vrijwilligers;
- voorwaarde voor ‘verbeteren onderwijsprestaties’ en ‘vergroten human capital door scholing’ omdat 3.740 scholieren het museum hebben bezocht in 2006, het museum een stagerelatie heeft met het Van Hall Instituut/NH Leeuwarden;
- voorwaarde voor ‘vergroten human capital door kennisuitwisseling’ is aanwezig, omdat het museum discussieavonden organiseert rondom maatschappelijke thema’s.

De activiteiten van het museum dragen bij aan provinciale doelstellingen die betrekking hebben op het realiseren van een groot publieksbereik, de kernkwaliteiten van Fryslân voor het voetlicht brengen en bewaren en behouden van Fries erfgoed (weidevogels).

2.2 Fries scheepvaartmuseum

Het museum richt zich op de historie van de Friese scheepvaart van de 17e tot de 20e eeuw en fungeert ook als oudheidskamer van de gemeente Sneek. Ook wil het museum een beeld geven van het wonen en leven van schippers en kooplieden uit die regio en vertelt ze het verhaal van negentien eeuwen vervoer over water in Fryslân. Er werken 13 mensen in vaste dienst en er zijn tientallen vrijwilligers bij betrokken.

De publiekstaak omvat activiteiten die samenhangen met educatie, informatieverstrekking, tijdelijke tentoonstellingen en de vaste collectie. De provincie heeft 301.098 euro aan subsidie verleend voor alle activiteiten; het is onbekend welke bedrag voor het uitvoeren van de publiekstaak is bedoeld. De provincie heeft geen voorwaarden in de beschikking opgenomen; in het productverslag rapporteert het museum overigens wel over bereikte resultaten. Naast resultaten over publieksbereik betreft het bruikleen van stukken aan 12 andere instellingen, digitalisering van de collectie, beantwoorden van vragen van derden (700) en 5 tijdelijke tentoonstellingen.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd ‘consumptiewaarde’ en ‘verbetering van welzijn en gezondheid’ omdat er sprake is van publieksbereik (23.600 bezoekers) en omdat uit de museummonitor positieve waardering (8,2) blijkt. Ook kan als opbrengst worden genoemd het ‘het stimuleren van toerisme en bestedingen’ omdat de helft van het aantal bezoekers van buiten Fryslân komt en het museum ook als slechtweervoorziening fungeert (met name voor watersporters).

78 Het museum geeft aan dat naast het gastenboek deze informatie ook afkomstig is van medewerkers, die de indruk hebben dat bezoekers het museum ‘rijker’ verlaten.

De gemiddelde besteding per bezoeker is 7,6 euro (in totaal bij 23.600 bezoekers komt dat per jaar neer op 179.360 euro).

Voorwaarden voor overige opbrengsten hebben betrekking op:

- voorwaarde voor 'bevorderen sociale cohesie en collectieve identiteit', omdat het museum gebruik maakt van ruim 130 vrijwilligers;
- voorwaarde voor 'verbeteren onderwijsprestaties' en 'vergroten human capital door scholing' omdat 5000 scholieren het museum hebben bezocht en actief hebben kunnen participeren en omdat educatie een expliciete doelstelling is waarvoor een medewerker in vaste dienst is.

De activiteiten van het museum dragen bij aan provinciale doelstellingen die betrekking hebben op het realiseren van een groot publieksbereik, de kernkwaliteiten van Fryslân voor het voetlicht brengen en bewaren en behouden van Fries erfgoed. Hoewel het museum doelstelling 'gebruik van de Friese taal' uitvoert, plaats zij daar een kanttekening⁷⁹ bij.

2.3 Fries museum

Het museum wil een open en levendig museum zijn en een bijdrage leveren aan het kunst- en cultuurklimaat in Fryslân. Het bestaat uit het Verzetsmuseum Friesland en uit Buro Leeuwarden, dat een podium is voor hedendaagse kunst in Noord-Nederland. Het museum heeft verschillende doelgroepen en past de activiteiten daar op aan. Door kleinere tentoonstellingen over voor Friesland interessante onderwerpen, wil het museum de 'gewone' Fries bereiken, terwijl daarentegen niet-Friezen getrokken worden met grote en landelijk aandacht trekkende tentoonstellingen. Het museum heeft 40 medewerkers in dienst en er zijn 46 vrijwilligers betrokken bij het museum.

De publiekstaak omvat activiteiten die samenhangen met presentatie vaste collectie, educatie, publiekswerving en -informatie en tijdelijke tentoonstellingen. De provincie heeft 2.218.116 euro aan subsidie verleend voor alle activiteiten; het is onbekend welke bedrag voor het uitvoeren van de publiekstaak is bedoeld. De provincie heeft geen voorwaarden in de beschikking opgenomen; in het productverslag rapporteert het museum over bereikte resultaten.

Naast resultaten over publieksbereik⁸⁰, betreft het informatie over bruiklenen (291 aan 27 instellingen), beantwoorden van vragen en deelname aan (meer dan 50) werkgroepen.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en

79 Uit het interview blijkt dat de bezoekers voornamelijk Nederlandstalige folders gebruiken en er geen vraag is naar Friestalig foldermateriaal van het museum.

80 Bezoekersaantal in 2006 (67.326) is hoger dan begroot (57.500).

‘verbetering van welzijn en gezondheid’ omdat er sprake is van publieksbereik (67.326 bezoekers) en omdat uit publieksonderzoek⁸¹ naar een tentoonstelling in 2006 positieve waardering (8,2) blijkt. De opbrengst ‘het stimuleren van toerisme’ is aantoonbaar omdat uit onderzoek blijkt dat voor eenderde van de toeristen het museum een reden is om de stad Leeuwarden te bezoeken. De helft van de bezoekers aan het museum is afkomstig van buiten de provincie; niet bekend is hoeveel de bezoekers besteden. Voorwaarden voor overige opbrengsten hebben betrekking op:

- voorwaarde voor ‘bevorderen sociale cohesie en collectieve identiteit’, omdat het museum gebruik maakt van 46 vrijwilligers;
- voorwaarde voor ‘verbeteren onderwijsprestaties’ en ‘vergroten human capital door scholing’ is aanwezig omdat 12.088 scholieren het museum hebben bezocht en omdat het museum een opleidingsfunctie heeft voor studenten die zich willen specialiseren in cultuureducatie.

De activiteiten van het museum dragen bij aan provinciale doelstellingen die betrekking hebben op het realiseren van een groot publieksbereik, de kernkwaliteiten van Fryslân voor het voetlicht brengen en bewaren en behouden van Fries erfgoed.

Casebeschrijvingen podiumkunsten

2.4 Theater De Citadel

Het theatergezelschap De Citadel uit Groningen maakt sinds 1992 voorstellingen voor kinderen en jongeren; het gezelschap maakt theater in de eigen omgeving van kinderen (speellokaal of gymzaal), op locatie of in het eigen Theaterhuis. Ook is er een aparte werkplaats voor nieuwe theatermakers, De Opkamer, om het talent van haar acteurs te ontwikkelen. De Citadel werkt samen met andere theaters, zoals Grand Theatre, heeft een tiental vaste medewerkers in dienst en maakt gebruik van acteurs op tijdelijke basis.

De voorstelling ‘Puur Natuur’ is bedoeld voor kinderen in de bovenbouw van het basisonderwijs om in een montagevoorstelling te ontdekken hoe wonderlijk de natuur in elkaar zit. Aan de voorstelling is een educatief traject gekoppeld. De subsidie⁸² van de provincie van 44.134 euro is bedoeld voor alle jeugdactiviteiten. De voorstelling ‘Puur natuur’ is 52 keer in het Noorden gespeeld, waarvan 8 keer in Fryslân voor 395 kinderen⁸³.

81 Uit het onderzoek op het gebied van experience marketing naar de tentoonstelling ‘letter voor letter’ blijkt voorts dat de bezoekers het museum informatief vinden en dat 69% van de ondervraagden heeft aangegeven een volgende tentoonstelling over een vergelijkbaar onderwerp ook te zullen bezoeken. Uit onderzoek naar de nieuwbouwplannen komt naar voren dat het merendeel van de Friezen van mening is dat het museum een interessant beeld geeft van de geschiedenis van Friesland. Nieuw Fries Museum en bezoekersaantallen, LAgrou, 2004.

82 In het dossier is geen vaststellingsbeschikking aangetroffen. Het bedrag heeft derhalve betrekking op de verlening van de subsidie.

83 Uit het jaarverslag 2006 blijkt dat het aantal voorstellingen in Fryslân lager is uitgevallen; door een misverstand met Keunstwurk zijn kort voor aanvang van de productie 20 opties ingetrokken.

Als opbrengsten kan worden benoemd 'consumptiewaarde' en 'verbeteren van welzijn en gezondheid' omdat de voorstelling 395 bezoekers heeft getrokken en omdat uit de evaluaties van scholen een positieve waardering blijkt. Voorwaarden voor opbrengsten hebben betrekking op het 'vergroten onderwijsprestaties' en 'vergroten human capital door scholing' omdat kinderen passief en actief hebben geparticipeerd en er een educatief traject aan de voorstelling is gekoppeld.

De bijdrage van de geselecteerde activiteit 'Puur Natuur' aan provinciale doelen is onduidelijk. De activiteiten van De Citadel in algemene zin leveren een bijdrage aan provinciale doelen die betrekken hebben op productie van kunsten op professioneel niveau, versterking van het productieklimaat en een breed publieksbereik. De Citadel draagt in algemene zin bij aan de ambities uit het Noordelijk Cultuur Convenant die gericht zijn op het versterken van de culturele infrastructuur en samenwerking en op het stimuleren van talentontwikkeling.

2.5 Stichting Tryater

Tryater wil levendig, belangwekkend Friestalig theater maken en wil een groot publiek bereiken door theater naar de mensen te brengen. Naast theater voor volwassenen maakt Tryater ook jeugdtheater dat zich uitstrekt over de noordelijke provincies. Door jongeren kennis te laten maken met theater, hoopt Tryater hun creativiteit te prikkelen.

De geselecteerde voorstelling is 'reprise van het experiment van de heer Borgers' die bedoeld is voor kinderen van 9-12 jaar en gespeeld is in een vrachtwagen met een mobiel podium. De voorstelling 'reprise van het experiment van de heer Borgers' is 33 keer gespeeld voor 1.501 bezoekers en deze vonden allemaal plaats in de provincie Fryslân. De subsidie aan Tryater van 249.130 euro is inclusief de bijdrage uit het Noordelijk Cultuurconvenant en is bedoeld voor de uitvoering van het activiteitenplan.

De voorstelling heeft publieksbereik gehad zodat er sprake is van 'consumptiewaarde', de waardering is niet bekend. Daarnaast is door de doelgroep en het publieksbereik de voorwaarde voor 'verbeteren onderwijsprestaties' aanwezig. Dit geldt ook voor de voorwaarde 'trekt mensen aan', vanwege de aanwezigheid van het theater. Het gebouw waarin Tryater is gevestigd fungeert als cultureel trefpunt voor kleinschalige projecten en experimenten, opleiden van talent en voor masterclasses.

De bijdrage van de geselecteerde activiteit 'Reprise van het experiment van de heer Borgers' aan provinciale doelen is onduidelijk. De activiteiten van Tryater in algemene zin leveren een bijdrage aan provinciale doelen die betrekken hebben op productie van kunsten op professioneel niveau, versterking van het productieklimaat en een breed publieksbereik. De voorstellingen van Tryater dragen niet bij aan de provinciale doelstelling die inhoudt dat Fryslân op nationaal niveau

aandacht krijgt. Tryater draagt in algemene zin bij aan de ambities uit het Noordelijk Cultuur Convenant die gericht zijn op het versterken van de culturele infrastructuur en samenwerking en op het stimuleren van talentontwikkeling.

2.6 Stichting Sake Speelt

De stichting heeft als doel het verspreiden van muziek in de breedste zin des woords en wil dit bereiken door voorstellingen en concerten te geven en theatrale muziekprogramma's te ontwikkelen. De doelgroep is jonge kinderen en verstandelijk gehandicapte kinderen. De stichting werkt als overkoepelend orgaan om de ontwikkeling van nieuwe theatrale liedjesprogramma's mogelijk te maken. De Gang van Sake maakt Nederlandstalige programma's en Sake syn Saken⁸⁴ Friestalige voorstellingen. Hiermee wil de stichting het Fries bevorderen. De voorstelling 'Opromje' is een theatervoorstelling voor kleuters die actief kunnen deelnemen aan de voorstelling en die in de Friese taal op scholen wordt gespeeld.

De provinciale subsidie van 13.500 euro is bedoeld voor deze voorstelling, die echter niet in 2006 gespeeld is⁸⁵, maar begin 2007. De provincie heeft geen voorwaarden in de beschikking opgenomen. Voorwaarden voor opbrengsten van deze voorstelling zijn aanwezig, te weten:

- voorwaarden voor 'cultuurconsumptie', omdat de voorstelling in 2007 en 2008 op speeldagen twee keer wordt gespeeld en er meerdere klassen aanwezig kunnen zijn, zodat er publieksbereik⁸⁶ is. De belangstelling voor de voorstelling is groot;
- voorwaarde voor 'verbeteren onderwijsprestaties' omdat de kinderen actief kunnen deelnemen aan de voorstelling en onderzoek heeft uitgewezen dat deelname aan cultuur op jonge leeftijd de onderwijsprestaties vergroot.

Het is aannemelijk⁸⁷ dat de voorstelling 'Opromje' een bijdrage levert aan provinciale doelen als versterking van het productieklimaat, productie van kunsten op professioneel niveau, bevordering van het Fries taalgebruik en een breed publieksbereik.

2.7 Stichting 'n Meeuw

De stichting streeft naar een aanbod van kwalitatief hoogwaardige theatervoorstellingen in de regio voor en door jongeren vanaf 12 jaar. De stichting wil jong talent scouten en kansen bieden voor het

84 Groep van 4 professionele musici en spelers.

85 Voor het seizoen 2006-2007 stonden 16 speeldagen ingepland. De voorstelling is in 2007 voor het eerst gegeven.

86 Uitgaande van de planning en het verwachte aantal kleuters dat per voorstelling tussen de 60 en 90 ligt, zou de voorstelling voor 2007 een publieksbereik krijgen tussen de 2000 - 3000 kleuters. Voor 2008 zijn 19 speeldagen ingepland.

87 Omdat de voorstelling in 2006 niet gespeeld is en het onderzoek betrekking heeft op 2006, kunnen wegens het ontbreken van informatie geen uitspraken over gerealiseerde bijdrage aan doelstellingen worden gedaan.

maken van producties. Onder leiding van professionele theatermakers werken jonge spelers van de Jeugdtheaterschool aan een thema. De voorstellingen moeten zowel regionaal als landelijk te zien zijn en 'n Meeuw wil het aantal speelbeurten en bezoekers optimaliseren⁸⁸.

De voorstelling 'de snatervogel heeft hoogtevrees' is gemaakt voor de hoogste klassen van de middelbare school en is door jonge acteurs⁸⁹ onder leiding van een professionele regisseur gespeeld. De voorstelling is 4 keer in Fryslân gespeeld en heeft 872 bezoekers getrokken⁹⁰. De provincie heeft voor alle activiteiten van 'n Meeuw 40.000 euro verleend; bij de vaststelling van de subsidie is er 15.000 euro extra beschikbaar gesteld. De provincie heeft in de beschikking geen voorwaarden opgenomen en niet duidelijk is welk deel van het subsidiebedrag bedoeld is voor deze voorstelling.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en 'verbetering van welzijn en gezondheid' omdat er sprake is van publieksbereik (872 bezoekers⁹¹) en omdat uit publieksonderzoek⁹² blijkt dat het overgrote deel van de bezoekers de voorstelling positief waardeert. De lovende kritieken in de media bevestigen deze waardering. Voorwaarden voor overige opbrengsten zijn aanwezig en hebben betrekking op:

- voorwaarde voor 'verbetering onderwijsprestaties' omdat 1.800 scholieren de voorstelling hebben bijgewoond en 12 scholieren actief hebben geparticipeerd;
- voorwaarde voor 'vergroten human capital door scholing' omdat de voorstelling gespeeld wordt door jonge acteurs die ervaring opdoen, waarvan een deel doorstroomt naar een vakopleiding;
- voorwaarde voor 'voorkomen van criminaliteit en vergroten leefbaarheid van de wijk' omdat scholieren actief participeren.

De activiteiten van 'n Meeuw dragen bij aan de provinciale doelstelling onder 'cultuurbereik' omdat de samenwerking met scholen en andere instellingen, zoals Tryater, gerealiseerd is. De activiteiten leveren ook een bijdrage aan de provinciale doelen voor podiumkunsten, zoals versterking van het productieklimaat, productie van kunsten op professioneel niveau, bevordering van het Fries taalgebruik en een breed publieksbereik. Er is geen aanwijzing dat 'n Meeuw bijdraagt aan de doelstelling om aandacht voor Fryslân op nationaal niveau.

88 Beleidsplan 2005-2008 van 'n Meeuw in het dossier van de provincie.

89 12 jonge acteurs in de leeftijd van 10 tot 21 jaar hebben deze voorstelling in de periode september –december 2006 in diverse theaters in Nederland gespeeld.

90 Er zijn in 2006 minder voorstellingen gespeeld dan was begroot (10 voorstellingen en 2 premières), omdat de première van de voorstelling eind 2006 plaats vond en de tour in 2007 is gestart.

91 Totaal zijn in het seizoen 2006-2007 2.400 bezoekers geweest, waarvan 1.800 in Fryslân.

92 Uit een publieksenquête naar 'de snatervogel heeft hoogtevrees' na afloop van de voorstellingen bleek dat 85% van de bezoekers tevreden was. Ook kwam hieruit naar voren dat het publiek van grotere afstand komt dan alleen de plaatsen waar de voorstelling wordt gegeven.

2.8 Stichting Dance Tour

De stichting heeft als doel het organiseren van feesten en evenementen voor jongeren om recreatiemogelijkheden te bieden. Uitgangspunt voor de organisatoren is jongerenparticipatie en – bereik en gratis toegankelijke projecten en evenementen⁹³. De Dance Tour is een eendaags zomerfestival gericht op jongeren en bestaat uit een openlucht dance-evenement met diverse dj's. Bezoekers kunnen deelnemen aan workshops en zo kennismaken met diverse aspecten van dance. Het festival maakt deel uit van een grotere serie evenementen door heel Nederland en is in 2006 voor de tweede maal in Leeuwarden gehouden. Er zijn zo'n 10.000 bezoekers geweest, waarvan 87% jonger was dan 30 jaar⁹⁴. De provincie heeft 22.000 euro aan subsidie verleend; in de beschikking zijn geen voorwaarden opgenomen.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd 'consumptiewaarde' en 'verbetering van welzijn en gezondheid' omdat er sprake is van publieksbereik (10.000 bezoekers) en omdat uit publieksonderzoek⁹⁵ een gemiddelde waardering van 7,6 blijkt. Bovendien heeft 80% van de ondervraagde bezoekers aangegeven volgend jaar opnieuw te willen komen en zijn de reacties op de website⁹⁶ positief. Ook is de opbrengst 'stimuleert toerisme en bestedingen' gerealiseerd, omdat er door het evenement 48% meer bezoekers aan de plaatselijke horeca zijn geweest⁹⁷. Voorwaarden voor overige opbrengsten zijn aanwezig, te weten:

- voorwaarde voor 'verbetering onderwijsprestaties' en 'vergroten human capital door scholing' omdat jongeren actief hebben geparticipeerd in workshops en omdat veel jongeren betrokken waren bij de organisatie en uitvoering van het festival. Ook is er met ROC en Jeugdzorg samengewerkt om jongeren werkervaring op de laten doen;
- voorwaarde voor 'voorkomen van criminaliteit en vergroten leefbaarheid van de wijk' omdat jongeren actief hebben kunnen participeren.

Het festival levert een bijdrage aan de doelstellingen die de provincie met de gemeente Leeuwarden in het kader van hun gezamenlijke festivalbeleid heeft, namelijk het bevorderen van het cultureel imago van Leeuwarden, een breed toegankelijk evenement organiseren met een impuls voor de plaatselijke horeca.

93 De stichting was vroeger onderdeel van en werkt nu samen met BOD events dat projecten op basis van publiek-private samenwerking ontwikkelt.

94 Evaluatie Dance Tour, 8 november 2006. Ook blijkt uit deze evaluatie dat 42% van de bezoekers uit Leeuwarden afkomstig is en 40% van de bezoekers uit de regio.

95 Het publieksonderzoek is opgenomen in de evaluatie van de Dance Tour, november 2006.

96 www.dancetour.nl

97 De horeca heeft ook aangegeven dat er veel positieve en weinig negatieve effecten zijn. Uit het publieksonderzoek blijkt ook dat de bezoekers de stad Leeuwarden gemiddeld met een 7,4 waarderen.

2.9 Oerol festival

De filosofie van de Stichting Terschellings Oerol Festival is dat het eiland dient als inspiratiebron voor theatermakers, muzikanten en beeldend kunstenaars uit binnen- en buitenland. Oerol wil een culturele kwaliteitsimpuls voor Terschelling en daarbuiten bewerkstelligen door een festival van internationaal allure dat artistiek pionierswerk verbindt met Terschelling tradities en natuur en cultuur combineert⁹⁸. De stichting heeft zo'n tien mensen in vaste dienst; op het hoogtepunt van het festival werken er zo'n 60 betaalde krachten en 500 vrijwilligers.

Het Oerolfestival is een tiendaagse manifestatie met diverse activiteiten, zoals locatietheater, beeldende kunstprojecten, muziek en een werkplaatsfunctie. In 2006 was de 25e editie van het festival met onder andere 751 theatervoorstellingen, 50 theaterproducties, 60 voorstellingen van de werkplaats en een congres over locatietheater waarin kennis en ervaring tussen (inter)nationale gezelschappen werd uitgewisseld. De provincie heeft uit het budget cultuur een subsidie van 88.234 euro verleend. In de beschikking zijn geen voorwaarden opgenomen.

Als opbrengsten van het Oerolfestival kunnen worden benoemd:

- 'cultuurconsumptie' en 'verbeteren welzijn en gezondheid', omdat er publieksbereik is (84.451 kaarten verkocht en aantal bezoekers aan gratis voorstellingen 50.000) en omdat de gemiddelde waardering van de bezoekers voor het festival een 8 is en voor de voorstellingen een 7,5⁹⁹;
- 'creëert extra banen en werkgelegenheid', omdat op het hoogtepunt van het festival zo'n 60 betaalde krachten meewerken en er door het jaar zo'n 10 mensen in dienst zijn van Oerol;
- 'stimuleert toerisme en bestedingen' omdat 87% van de bezoekers van buiten Fryslân komt en omdat Oerol voor de ondernemers op Terschelling economisch van groot belang is¹⁰⁰. Oerol is daarnaast een 'sterk merk' omdat zij een strenge selectie toepast op de aanvragen uit binnen- en buitenland (80% wordt afgewezen). Uit publieksonderzoek¹⁰¹ blijkt dat 13% van de bezoekers uit Fryslân komt en 6% uit de provincie Groningen.

Voorwaarden voor overige opbrengsten hebben betrekking op:

- voorwaarde 'bevordering sociale cohesie en collectieve identiteit', omdat er van uit kan worden gegaan dat de filosofie van Oerol (socialisatieproces op gang brengen) aanslaat bij de bezoekers, nu het festival de 25e editie in 2006 beleefde. De betrokkenheid van zo'n 500 vrijwilligers is hier ook een indicatie voor;

98 Statuten stichting Terschellings Oerol.

99 Publieksonderzoek stichting Oerol uitgevoerd door Podium Tevreden, januari 2008.

100 Dit blijkt eveneens uit het feit dat de ondernemers een aantal jaren geleden garant hebben gestaan voor Oerol; bron interview algemeen directeur Stichting Terschellings Oerol.

101 Publieksonderzoek stichting Oerol uitgevoerd door Podium Tevreden, januari 2008. Ook blijkt uit dit onderzoek dat 75% van de bezoekers een hogere opleiding heeft, het merendeel 3-6 voorstellingen bezoekt en dat slechts 3% van de bezoekers naar geen enkele voorstelling gaat waarvoor betaald moet worden.

- voorwaarde voor ‘vergroten van human capital door kennisuitwisseling’, omdat Oerol een broedplaats is voor nieuwe ideeën en er een congres is gehouden om kennis en ervaring uit te wisselen.

De activiteiten van de Stichting en het festival dragen bij aan de provinciale doelstellingen op het gebied van festivals, zoals een aansprekende manifestatie – Oerol is door de (inter)nationale persaandacht één van de visitekaartjes van Fryslân en een hoogwaardige programmering die breed toegankelijk is. Oerol draagt in algemene zin bij aan de ambities uit het Noordelijk Cultuur Convenant die gericht zijn op het versterken van de culturele infrastructuur en samenwerking, op het stimuleren van talentontwikkeling en ruimte voor experimenten en kruisbestuiving van talenten.

2.10 Stichting fotomanifestatie Noorderlicht

De stichting organiseert jaarlijks een fotomanifestatie die om het jaar in Leeuwarden en Groningen plaatsvindt. Noorderlicht wil een toonaangevend podium zijn voor fotografen en de beeldvorming van bezoekers over een thema beïnvloeden door een onderwerp van een andere kant te belichten. De bezoeker moet geprikkeld worden tot nadenken en discussie. De fotomanifestatie ‘Another Asia’ is in 2006 op diverse locatie in Leeuwarden geëxposeerd. Er hebben 64 fotografen uit 21 landen aan meegewerkt en er waren in totaal 700 foto’s te zien. De provincie heeft 90.000 euro aan subsidie verleend die bedoeld is voor alle activiteiten van de stichting fotomanifestatie Noorderlicht. In de beschikking zijn geen voorwaarden opgenomen.

Als opbrengsten kunnen worden benoemd ‘consumptiewaarde’ en ‘verbetering van welzijn en gezondheid’ omdat er sprake is van publieksbereik (24.950 bezoekers) en omdat uit publieksonderzoek en de (internationale) recensies positieve waardering blijkt. Daarnaast creëert Noorderlicht werkgelegenheid: er zijn 7 medewerkers in vaste dienst en Noorderlicht biedt een podium aan (amateur)fotografen waarvan een deel (inter)nationaal doorbreekt. In totaal hebben 400 fotografen hun werk kunnen laten zien.

Voorwaarden voor overige opbrengsten hebben betrekking op:

- voorwaarde voor ‘verbetering onderwijsprestaties’ en ‘vergroten human capital door scholing’ omdat Noorderlicht een eigen lespakket heeft ontwikkeld dat onder 24 scholen is verspreid en dat 3380 leerlingen heeft bereikt. Daarnaast biedt Noorderlicht aan studenten van de Academie Minerva een podium voor hun werk;
- voorwaarde voor ‘vergroten van human capital door kennisuitwisseling’, omdat de doelstelling van de stichting discussie uit te lokken lijkt te worden gerealiseerd. Uit het gastenboek blijkt dat vooral studenten en scholieren geprikkeld worden tot discussie.

De activiteit Another Asia heeft een bijdrage geleverd aan de provinciale doelstellingen van het festivalbeleid dat samen met

Leeuwarden wordt gevoerd, omdat het een aansprekende manifestatie is met een hoogwaardige programmering en bijdraagt aan het versterken van het imago van Leeuwarden als culturele hoofdstad van Fryslân. De stichting Noorderlicht draagt in algemene zin bij aan de ambities uit het Noordelijk Cultuur Convenant die gericht zijn op het versterken van de culturele infrastructuur en samenwerking, op het stimuleren van talentontwikkeling en verbeteren van het productieklimaat.

Samenvatting culturele opbrengsten naar categorie

Uit het deelonderzoek naar 10 cases blijkt dat individuele opbrengsten het meest worden gerealiseerd. 'Cultuurconsumptie' en 'verbetering van welzijn en gezondheid' doen zich voor bij een cultureel aanbod dat bezoekers trekt en positief wordt gewaardeerd. Deze opbrengsten doen zich op alle drie deelgebieden voor. De voorwaarde voor 'verbeteren van onderwijsprestatie' is aanwezig bij die activiteiten die op de jeugd zijn gericht en een educatief programma hebben ontwikkeld. Bijzonder is dat één opbrengst die samenhangt met festivals zich niet heeft voorgedaan, namelijk geluidsoverlast.

Uit het deelonderzoek blijkt dat voorwaarden voor sociale opbrengsten aanwezig zijn, maar dat niet gesteld kan worden dat deze zich ook daadwerkelijk hebben voorgedaan. Het actief participeren van jeugd bij activiteiten en de inzet en betrokkenheid van vrijwilligers kunnen criminaliteit voorkomen respectievelijk de sociale cohesie bevorderen.

De economische opbrengst 'creëert werkgelegenheid' doet zich voor bij 10 cases omdat deze instellingen mensen in vaste dienst hebben. De opbrengst 'stimuleren toerisme en bestedingen' heeft zich aantoonbaar voorgedaan bij twee musea en twee festivals¹⁰². De voorwaarden voor andere economische opbrengsten zoals positieve bijdrage aan het woon- en vestigingsklimaat en het aantrekken van human capital zijn niet overtuigend aanwezig¹⁰³. De voorwaarden voor vergroten van human capital door scholing of door kennisuitwisseling zijn aanwezig in geval van de festivals en bij twee musea, maar of de opbrengsten zich (op termijn) ook zullen voordoen is onbekend.

102 Fries Scheepvaart museum, Fries museum, Dance Tour en Oerol.

103 Dit blijkt ook al uit het eerdergenoemde SEO-onderzoek van G. Marlet, J. Poort en F. Laverman (2007).

Bijlage 3 Subsidieverlening en –vaststelling

Inleiding

De provincie Fryslân beoogt bij het verstrekken van subsidies te sturen op resultaat. Bij de verlening worden afspraken gemaakt tussen culturele instellingen en de provincie over de bijdrage van activiteiten van de instellingen aan provinciale doelen. Vooruitlopend op de nog vast te stellen Cultuurnota 'Sels dwaan' heeft de provincie de instellingen laten weten¹⁰⁴ welke resultaten in 2006 verwacht worden. De verantwoording richt zich op de geleverde prestaties en bereikte resultaten en de mate waarin deze een bijdrage leveren aan het realiseren van het provinciaal beleid. Fryslân verstrekt culturele subsidies in de vorm van periodieke budget- of structurele subsidies. Deze laatste zijn periodieke subsidies in de vorm van bijdragen in exploitatietekorten. Het verstrekte subsidiebedrag mag in dat geval niet hoger worden vastgesteld dan nodig wordt geacht om de tekorten te kunnen dekken. Bij budgetsubsidies is de subsidie gerelateerd aan prestaties of activiteiten. De provincie verstrekt ook projectsubsidies die eenmalig voor een bepaalde activiteit worden verleend.

De subsidieaanvragen, beschikkingen tot verlening en vaststelling van de subsidie voor het jaar 2006 zijn bestudeerd¹⁰⁵. Per onderdeel wordt hieronder kort weergegeven tot welke bevindingen dit algemene dossieronderzoek¹⁰⁶ heeft geleid.

Aanvraag voor subsidie

Een aanvraag voor subsidie gaat in het algemeen vergezeld van een activiteitenplan en een begroting. In 36 van de 38 onderzochte dossiers zijn deze beide documenten in de dossiers aangetroffen¹⁰⁷. In 36¹⁰⁸ van de 37 ingediende activiteitenplannen wordt aangegeven welke activiteiten de instelling voornemens is. Over het algemeen wordt er een duidelijk beeld geschetst van de uit te voeren activiteiten. Zo wordt voor festivals een beschrijving van het festival gegeven. Podiumkunstinstelling geven doorgaans een overzicht van de te spelen of te ontwikkelen voorstellingen, concerten en/of producties. De activiteitenplannen van musea zijn gestructureerd naar vier hoofdtaken¹⁰⁹.

104 Brief van GS van 21 juni 2005, waarin wordt aangegeven welke resultaten de provincie in 2006 wil nastreven op het gebied van musea en de kunsten, zoals behoud van het fries erfgoed, een breed publieksbereik en aandacht voor Fryslân op nationaal niveau.

105 In bijlage 4 is het normenkader voor subsidieverstrekking opgenomen.

106 Aan het eind van deze bijlage is informatie opgenomen over subsidiebedragen 2006 per instelling.

107 Stichting Intermezzo heeft alleen een activiteitenplan ingediend en stichting Frysk Festival heeft geen van beide ingediend, omdat de stichting ten tijde van de aanvraag geen bestuur had.

108 Tryater heeft bij de aanvraag voor subsidie niet opnieuw de voorstellingen beschreven, daar dit al elders was gedaan.

109 Dit zijn: behoud en beheer, publiekstaak, wetenschap en onderhoud en de steunfunctie.

Bij 26 van 36 ingediende begrotingen worden lasten toegeschreven aan specifieke activiteiten (productbegroting). Instelling die meerjarig worden gesubsidieerd zijn hiertoe verplicht en dienen resultaten te benoemen. In twee gevallen is geen productbegroting aangetroffen in het dossier. In 32 van de 37 activiteitenplannen worden beoogde resultaten genoemd, waarbij het abstractieniveau varieert¹¹⁰. Wanneer resultaten concreet worden beschreven betreft het vaak bezoekersaantallen. In enkele gevallen worden ook beoogde effecten genoemd¹¹¹. In 29 van de 38¹¹² dossiers is concreet aangegeven welke subsidiebedrag van de provincie wordt gevraagd.

Verlening van de subsidie

In 37 van de 38¹¹³ onderzochte dossiers is een verleningsbeschikking aangetroffen. De bedragen variëren van 1.000 euro voor de stichting Turfdagen Appelscha tot 2,4 miljoen¹¹⁴ euro voor het Fries Museum. In 30 dossiers betreft het subsidiebedragen tot 10.000 euro, de overige subsidies zijn boven de 100.000 euro. Uit 16 van de 38 aanvragen blijkt dat het verleende bedrag ongeveer gelijk is aan het beschikte bedrag. Het beschikte bedrag is in 2 gevallen meer dan 10% hoger dan het aangevraagde bedrag en in 11 gevallen 10% lager. In 9 dossiers is geen vergelijking te maken wegens het ontbreken van een exact gevraagd bedrag of het ontbreken van een begroting.

De prestaties waarvoor de subsidie wordt verleend zijn in iedere verleningsbeschikking beschreven in termen van activiteiten. Daarnaast worden zijn in 12 van de 37 beschikkingen ook beoogde resultaten opgenomen, die volgens de provincie echter niet te beschouwen zijn als prestatie-eisen, maar eerder om weer te geven dat de producten van de instellingen aansluiten op provinciale doelstellingen. Deze werkwijze is in lijn met de provinciale subsidieverordening 1998¹¹⁵ waaruit valt af te leiden dat subsidies ten behoeve van activiteiten worden verleend. In 8 gevallen waarin resultaten in de beschikking zijn opgenomen, betreft het een verwijzing naar het gemeenschappelijk festivalbeleid dat de provincie samen met de gemeente Leeuwarden voert. In de overige vier¹¹⁶ gevallen beschrijft de provincie de beoogde resultaten in termen van het provinciaal beleid, zoals het versterken van de culturele infrastructuur, of conform de doelstellingen van het Noordelijk Cultuur Convenant. Nergens worden beoogde resultaten concreet omschreven.

110 Zo wil het Bevrijdingsfestival de samenhang tussen heden, verleden en toekomst zoeken door op toegankelijke wijze idealen als vrijheid, democratie en solidariteit onder de aandacht te brengen van een breed publiek. Het Fries Landbouw museum wil 7.000 bezoekers trekken.

111 De gemeente Leeuwarden wil bijvoorbeeld een grotere dynamiek in het cultureel aanbod bereiken en imagooversterking van de stad.

112 Dit is niet het geval bij Stadsschouwburg de Harmonie, Museum Federatie Fryslân, de Skans (gevraagd wordt in de tekorten een zo hoog mogelijke subsidie toe te kennen), Fryske Harlekijn (gevraagd bedrag wordt opengelaten), Intermezzo, Appelscha Turfdagen en Tryater (zowel in het geval van Lette Ropping als Rolling home to Kanada).

113 in dossier van Frysk Theater is geen beschikking aangetroffen.

114 Het exacte bedrag is € 2.389.755,-; hiermee neemt het Fries museum 45% van het totaal aan verleende bedragen in de onderzochte dossiers over drie deelgebieden voor zijn rekening.

115 Voor subsidieverlening over het jaar 2006 was de ASV 1998 van kracht.

116 Tryater, Opera Spanga, Noord Nederlands Orkest en 'n Meeuw.

Aanvraag tot vaststelling

Een aanvraag tot vaststelling bestaat doorgaans uit een inhoudelijke en een financiële verantwoording, bijvoorbeeld in de vorm van een jaarverslag en jaarrekening. In 34 van de 38 onderzochte dossiers zijn deze beide documenten aangetroffen¹¹⁷. In deze 34 inhoudelijke verslagen worden de uitgevoerde activiteiten beschreven. In 31 van deze 34 verslagen worden resultaten beschreven, in de meeste gevallen in termen van publieke belangstelling¹¹⁸.

Uit de vergelijking tussen totale begrote en werkelijke kosten blijkt dat in 9 dossiers de bedragen min of meer overeenkomen. In 12 dossiers zijn de werkelijke kosten lager dan eerder begroot en in 6 dossier hoger. In 11 dossiers kon deze vergelijking niet worden gemaakt wegens het ontbreken van informatie over begrote of werkelijke kosten.

Vaststelling van de subsidie

In 31 van de 38¹¹⁹ onderzochte dossiers is een vaststellingsbeschikking aangetroffen. In 24 van de 31 vaststellingsbeschikkingen is beschreven voor welke activiteiten de subsidie definitief wordt vastgesteld. Dit wordt kort beschreven of aangeduid met dat de activiteiten zijn verricht conform de informatie die verstrekt is bij de aanvraag. Er worden ook geen resultaten beschreven in de vaststellingsbeschikkingen, op die van het Fries Scheepvaart-museum¹²⁰ na.

Analyse

In 34 van de 38 gevallen is een inhoudelijk verslag aangeleverd, waardoor een vergelijking kan worden gemaakt of de activiteiten waarvoor subsidie is verleend ook zijn uitgevoerd, op een dossier na¹²¹. Uit het onderzoek blijkt dat dit in 29 dossiers de gesubsidieerde activiteiten zijn uitgevoerd. In vier gevallen is dit niet of gedeeltelijk het geval geweest, waardoor voor twee instellingen¹²² het subsidiebedrag lager is vastgesteld. In twee gevallen¹²³ heeft het niet doorgaan van voorstellingen geen consequenties voor de hoogte van de definitieve subsidie gehad. In 12 van de 37 verleningsbeschikkingen zijn beoogde

117 Stichting Fryske Harlekijn en gemeente Leeuwarden hebben geen van beide ingediend, Sportstad Heerenveen en Stichting Frysk Festival hebben een financieel verslag, maar geen inhoudelijk verslag ingediend.

118 Grut Hermana geeft aan dat de belangstelling voor 6 voorstellingen goed was. Media Art Friesland geeft aan dat er 12.685 bezoekers zijn geweest.

119 De 7 dossiers betreffen de gemeente Leeuwarden (geen verantwoording ingediend), Fryske Harlekijn is uitstel verleend voor het uitvoeren van activiteiten, 2 subsidies aan Liet 91 zijn voorlopig vastgesteld. Voor 3 instellingen is het onduidelijk waarom de vaststellingsbeschikking ontbreekt; deze hebben wel een jaarverslag ingediend.

120 De provincie geeft aan verheugd te zijn dat de doelstelling inzake bezoekersaantallen is gehaald en dat het merendeel van de voorgenomen producten is uitgevoerd.

121 Uit de verleningsbeschikking van het Noord-Nederlands orkest kan niet worden opgemaakt voor welke activiteiten de subsidie is verleend.

122 Subsidie aan Keunstwurk is 11% lager vastgesteld wegens het niet doorgaan van een workshop (kosten 17% lager dan begroot) en de subsidie aan de Skans is 79% lager vastgesteld omdat 6 van de 10 voorstellingen zijn afgelast wegens gebrek aan publieke belangstelling. Alleen de gemaakte kosten zijn gedekt.

123 De geprogrammeerde voorstellingen 'theaterproeve' en 'voor en door jongeren' zijn niet gespeeld. Het vastgestelde bedrag is gelijk aan het verleende bedrag.

resultaten beschreven. In één geval¹²⁴ kan worden vastgesteld dat deze ook zijn bereikt. Voor de overige dossiers geldt dat:

- in één geval¹²⁵ niet bekend is of de resultaten zijn gehaald omdat een inhoudelijk verslag ontbreekt;
- in vier¹²⁶ gevallen resultaten worden genoemd in het inhoudelijke verslag, maar dit niet de (beoogde) resultaten zijn zoals genoemd bij de verlening van de subsidie;
- in zes¹²⁷ gevallen de beoogde resultaten ruim zijn omschreven en de bereikte resultaten betrekking hebben op concrete bezoekersaantallen, hierdoor is een vergelijking tussen beoogd en bereikt niet (goed) mogelijk.

Tabel 3.1 Musea: instellingen en subsidies

Instelling	Verleende subsidiebedrag	Vastgestelde subsidiebedrag	Relatieve afwijking ¹²⁸
Fries Landbouw museum	85.452	niet aanwezig	Geen vaststelling aanwezig
Fries museum	2.389.755	2.218.116	-7%
Fries Scheepvaart museum	301.098	301.098	0%
Museumfederatie Fryslân (Hidde en Hiske)	3.400	3.400	0%
Museumfederatie Fryslân	190.595	190.596	0%
Museumfederatie Fryslân (Pake en Beppe de vakantie door)	11.250	11.250	0%
Natuurmuseum Fryslân	698.844	689.844	0%

Tabel 3.2 Podiumkunsten: instellingen en subsidies

Instelling	Verleende subsidiebedrag	Vastgestelde subsidiebedrag	Relatieve afwijking
Theater De Citadel	44.134	niet aanwezig	Geen vaststelling aanwezig
De Skans	6.800	1.400	-79%
'n Meeuw	15.000	15.000	0%
'n Meeuw ('Voor en door jongeren')	40.000	40.000	0%
Noord Nederlands Orkest	33.000	33.000	0%
Noordelijke stichting Koorzang en Koorzang	27.227	27.227	0%
Stichting Fryske Harlekijn (Brulboeiorgel)	27.227	Project nog niet afgerond. Uitstel verleend	Project nog niet afgerond. Uitstel verleend
Stichting Grut Hermana I ('De Muze')	20.000	20.000	0%
Stichting Intermezzo ('Le Judgement de Midas')	12.000	12.000	0%

124 Tryater, subsidie voor 'Rude'.

125 Gemeente Leeuwarden.

126 'n Meeuw, de Harmonie, Liet 91 sjongfestival en het Noord-Nederlands Orkest.

127 In 5 gevallen gaat het om een verwijzing naar het gemeenschappelijk festivalbeleid met Leeuwarden.

128 Het betreft het verschil tussen het bedrag bij vaststelling en verlening van de subsidie, uitgedrukt als percentage van het verleend bedrag.

Stichting Opera Spanga ('Samson en Dalila')	45.000	45.000	0%
Stichting Sake speelt (Opromje')	13.500	13.500	0%
Stichting Turfdagen Appelscha ('Straatfestival Turfvaartdagen)	1.000	1.000	0%
Stichting Tryater (Lette ropping)	2.500	2.500	0%
Stichting Tryater (Noordelijk cultuurconvenant)	100.000	100.000	0%
Stichting Tryater (Rolling home in Kanada)	2.100	2.100	0%
Stichting Tryater (Rude)	10.000	10.000	0%
Stichting Tryater (spreidingssubsidie)	12.000	12.000	0%
Stichting Tryater	149.129	149.129	0%

Tabel 3.3 Festivals: instellingen en subsidies

Instelling	Verleende subsidiebedrag	Vastgestelde subsidiebedrag	Relatieve afwijking
Gemeente Leeuwarden (diverse activiteiten)	200.000 ¹²⁹	Geen vaststellingsbeschikking en eindafrekening	Geen vaststellingsbeschikking en eindafrekening
Keunstwurk (Festival Danspaleis)	28.700	25.513	-11%
Stichting Noorderlicht (Fotomanifestatie noorderlicht)	90.000	90.000	0%
Sportstad Heerenveen ('De Heeren van Veen')	100.000	100.000	0%
Stadsschouwburg De Harmonie (Straatfestival)	42.500	42.500	0%
Stichting Bevrijdingsfestival (Bevrijdingsfestival 2006)	15.000	15.000	0%
Stichting Dance Tour (Dance Tour 2006)	22.000	22.000	0%
Stichting Liet 91 (Liet Festival)	6.000	Alleen voorlopige vaststelling aanwezig	Alleen voorlopige vaststelling aanwezig
Stichting Liet 91 Internationaal (Internationaal Sjongfestival Liet)	7.000	Alleen voorlopige vaststelling aanwezig	Alleen voorlopige vaststelling aanwezig
Stichting Media art Friesland ¹³⁰ (Media Art Festival Friesland)	24.000	24.000	0%
Stichting Centrum voor Film in Fryslân (Noordelijk Filmfestival)	72.004	Geen vaststellingsbeschikking	Geen vaststellingsbeschikking
Stichting Frysk festival (Frysk Festival)	Geen verleningsbeschikking	46.000	Geen verleningsbeschikking
Stichting Terschellings Oerol Festival (Oerol Festival)	88.234	88.234	0%

129 Het is de Rekenkamer niet duidelijk naar welke instellingen en/of activiteiten dit bedrag is gegaan. De provincie heeft hierover geen duidelijke informatie verstrekt.

130 Verschil met de vaststellingsbeschikking ligt waarschijnlijk in het feit dat bij de vaststelling ook BK&V subsidies zijn meegenomen die niet in de verleningsbeschikking waren opgenomen.

Bijlage 4 Verantwoording van het onderzoek

4.1 Onderzoeksaanpak en normenkader

Het onderzoek is afgebakend tot de deelgebieden musea, podiumkunsten en festivals omdat de provincie op deze terreinen beleidsvrijheid heeft en er sprake is van een financieel belang¹³¹. Bij de overige deelgebieden gaat het veelal om taken die voortvloeien uit wet- en regelgeving¹³² of die gezamenlijk met het Rijk en gemeenten worden uitgevoerd. Het onderzoek heeft betrekking op het jaar 2006 en is gesplitst in een algemeen deel en een verdiepend deel.

Het algemene dossieronderzoek was gericht op de wijze van subsidie verstrekken aan een groot deel van de culturele instellingen¹³³. Voor dit deel zijn 38 dossiers onderzocht die betrekking hebben op meerjarige subsidies aan instellingen die door de provincie zijn aangeduid als museum, podiumkunstinstantie of festivalorganisator. Ook is een aantal incidentele subsidies¹³⁴, toegekend aan instellingen die meerjarig worden gesubsidieerd, meegenomen. De provinciale dossiers 2006 met daarin de aanvraag tot subsidie, de verleningsbeschikking, het eindverslag, de vaststellingsbeschikking en onderliggende documenten zijn bestudeerd. De gegevens uit dit deelonderzoek zijn geaggregeerd in bijlage 3 opgenomen.

In het verdiepingsonderzoek zijn minimaal drie geselecteerde instellingen per deelgebied onderzocht op de mate waarin de culturele activiteiten bijdragen aan het realiseren van provinciale doelstellingen. Bij de selectie is rekening gehouden met een spreiding naar de hoogte van de subsidie (klein-middel-groot) en met provincieoverstijgende subsidies. Bovendien zijn alleen activiteiten geselecteerd die betrekking hebben op de hoofdtaak van de culturele instellingen. In dit deelonderzoek is tevens nagegaan in welke mate opbrengsten zich hebben voorgedaan. De culturele activiteiten (bijvoorbeeld een theatervoorstelling) kunnen leiden tot resultaten (bijvoorbeeld 500 bezoekers bij deze theatervoorstelling) en/of tot opbrengsten (resultaat en maatschappelijk effect gezamenlijk). De informatie is verkregen uit interviews en aanvullende documenten die hierna zijn opgesomd; de uitkomsten van dit onderzoek zijn geaggregeerd en weergegeven in bijlage 2.

Normen en begrippen

In de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en in provinciale subsidieverordening (ASV) zijn regels opgenomen, die betrekking hebben op de voorwaarden waaronder de subsidie wordt verstrekt

131 Het financieel belang voor deze drie deelgebieden is 8,4 miljoen euro.

132 Bijvoorbeeld de Mediawet 1987, Monumentenwet 1998, Archiefwet 1995.

133 In bijlage 1 zijn de instellingen opgenomen die in het algemeen deel en het verdiepend deel zijn onderzocht.

134 Het betreft subsidies op basis van de regelingen 'Festivals', 'Theater en Muziek' en 'Productie Podiumkunsten'.

en op verplichtingen voor de provincie en aanvrager van de subsidie (instelling). Incidentele en meerjarige subsidies, termijnen en onderbouwing van de aanvraag tot verlening en tot vaststelling van subsidie worden hier ook in geregeld. In dit onderzoek is onder andere beoordeeld of provincie en instellingen aan verplichtingen uit Awb en ASV hebben voldaan, zoals:

- Verlening van de subsidie

De aanvraag tot verlening van de subsidie is onderbouwd met een activiteitenplan en begroting (4:61 – 4:63 Awb) en is aangevraagd voor de afloop van de activiteit of het tijdvak waarop de subsidie betrekking heeft (4:29 Awb). De beschikking tot verlening van de subsidie bevat een omschrijving van de activiteiten en de periode waarvoor de subsidie wordt verleend (4:30 – 4:32 Awb). De provincie kan de instelling bepaalde (informatie) verplichtingen opleggen voor zover deze voor de vaststelling van de subsidie van belang zijn (4:37Awb). De subsidie wordt voor een boekjaar of voor een bepaald aantal boekjaren verleend (4: 67 Awb).

- Vaststelling van de subsidie

Na afloop van de activiteit of de periode waarvoor de subsidie is verleend dient de instelling een aanvraag tot vaststelling van de subsidie in (4:44 Awb). De instelling legt verantwoording af over de aan de activiteiten verbonden uitgaven en inkomsten en toont aan dat de activiteiten waarvoor subsidie is verleend overeenkomstig de voorwaarden hebben plaatsgevonden. De instelling moet een financieel verslag en een activiteitenverslag aanleveren (4:75 Awb), waarin informatie over de aard en omvang van de activiteiten is opgenomen, een vergelijking tussen beoogde en gerealiseerde doelstellingen en toelichting op de verschillen (4:80 Awb). De beschikking waarin de subsidie definitief wordt vastgesteld (per boekjaar, 4:73 Awb) geeft aanspraak op betaling van het vastgestelde subsidiebedrag. De subsidie kan lager worden vastgesteld, bijvoorbeeld als de activiteiten niet (geheel) hebben plaatsgevonden of de instelling niet heeft voldaan aan (informatie) verplichtingen.

4.2 Literatuurlijst en interviews

In het onderzoek zijn in aanvulling op de provinciale dossiers de volgende documenten en informatiebronnen bestudeerd:

Algemeen

- De kunst van investeren in cultuur SEO economisch onderzoek. G. Marlet, J. Poort, F Laverman, 2007
- Atlas voor gemeenten 2007, Stichting Atlas voor gemeenten, 2007
- Het nieuwe Fries Museum en haar bezoekersaantallen, LAgrou, 2004
- CBS. Informatie uit de statische databanken
- State of the art, IPO, 2007
- Grenzen overschrijden, cultuurvisie Noord-Nederland 2009-2012, 2007
- Noordelijke cultuursubsidies, Noordelijke Rekenkamer, 2007

- Sels Dwan 2005-2008, provinciale cultuurnota
- Begroting 2006, Fryslân Investeren in kwaliteit
- Uitvoeringsinformatie 2006, Productenrealisatie 2006, Fryslân Investeren in kwaliteit

Fries Scheepvaartmuseum

- Museum monitor, TNS NIPO
- Nij Fries Museum, feiten en verwachtingen. Een bundeling van verschillende onderzoeken, 2005
- Tell me and I forget, show me and I remember, involve me and I understand, kwaliteitsonderzoek, op gebied van experience marketing, naar de tentoonstelling Letter voor Letter, Friese merklappen van A tot Z in het Fries museum
- Projectplan Letter voor letter, Fries museum, 2005
- Projectplan Fries museum 125 jaar, Fries museum, 2005

Stichting 'n Meeuw

- Publieksenquête 'De Snatervogel heeft hoogtevrees', 2007

Stichting Terschellings Oerol Festival

- Persmap, Terschellings Oerol festival 2007

Theater De Citadel

- DVD Puur Natuur
- Overzicht met speelbeurten
- Informatie over acteurs station Noord
- Kwalitatieve reacties van scholen die de voorstelling Puur Natuur hebben bezocht
- Beleidsplan Theater de Citadel 2009-2012

Interviews zijn gehouden met:

- Stichting 'n Meeuw (Zakelijk leider)
- Stichting Tryater (Zakelijk leider en controller)
- Natuurmuseum Fryslân (Directeur)
- Fries Scheepvaartmuseum (Directeur)
- Fries museum (Raad van bestuur)
- Stichting Dance Tour (Producer)
- Stichting Sake speelt (Zakelijk en artistiek leider)
- Stichting Terschellings Oerol Festival (Algemeen directeur)
- Stichting Fotomanifestatie Noorderlicht (Directeur)
- Theater De Citadel (Zakelijk leider)
- Stichting Marketing Fryslân (Directeur)
- Adviescommissie Podiumkunsten Fryslân (Voorzitter)

lauwers 14 | 9405 BL Assen | 0592 -304 790
www.noordelijkerekenkamer.nl

drukker: Horstman Drukkerij, Assen
vormgeving: Hoge Bomen, Rotterdam